

2008. október 8. *

A T-69/04. sz. ügyben,

a **Schunk GmbH** (székhelye: Thale [Németország]),

a **Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH** (székhelye: Heuchelheim [Németország])

(képviselik őket kezdetben: R. Bechtold és S. Hirsbrunner, később R. Bechtold, S. Hirsbrunner és A. Schädle ügyvédek)

felpereseknek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik kezdetben: F. Castillo de la Torre és H. Gading, később: Castillo de la Torre és M. Kellerbauer, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: német.

az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (C.38.359 „elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek”-ügy) 2003. december 3-án hozott 2004/420/EK bizottsági határozat megsemmisítése iránt benyújtott, valamint másodlagosan az említett határozattal a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránt benyújtott kereset, másrészt a Bizottság az említett bírság növelése iránt benyújtott viszontkeresete tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK
ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (ötödik tanács),

tagjai: M. Vilaras elnök (előadó), M. Prek és V. Ciucă bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. február 27-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

- ¹ A Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH (a továbbiakban: SKT, vagy a felperes) német gazdasági társaság, amely többek között szén- és grafittermékeket állít elő, azoknak

elektrotechnikai és mechanikai felhasználása céljából. Az SKT a Schunk GmbH leányvállalata (a továbbiakban együttesen: Schunk vagy a felperesek).

- 2 A Morgan Crucible Company plc (a továbbiakban: Morgan) képviselői 2001. szeptember 18-án találkoztak a Bizottság képviselőivel, hogy felajánlják az együttműködésüket annak megállapítása érdekében, hogy az elektrotechnikai és mechanikai széntermékek európai piacán kartell áll fenn, és hogy kérelmezzék a kartellügylek esetében a pénzbírságok alóli mentességről és a pénzbírságok csökkentéséről szóló, 96/C 207/04 bizottsági közleményben (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: engedékenységi közlemény) előírt engedékenységi intézkedéseket.

- 3 2002. augusztus 2-án a Bizottság a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján tájékoztatást kért a Conradt Nürnberg GmbH-től (a továbbiakban: Conradt), a Le Carbone-Lorraine-től (a továbbiakban: LCL), az SGL Carbon AG-től (a továbbiakban: SGL), az SKT-től, az Eurocarbo SpA-tól, a Luckcrath BV-től és a Gerken Europe SA-tól a szóban forgó piacon tanúsított magatartásukról. Az SKT-hoz intézett levél a Schunk által 1999. október 28-án megszerzett Hoffmann & Co. Elektrokohle AG (a továbbiakban: Hoffmann) tevékenységére is vonatkozott.

- 4 Az SKT a 2002. szeptember 2-i levelében arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy együtt kíván működni vele a közigazgatási eljárás keretében, és kérte annak megvizsgálását, hogy – a tájékoztatáskérésre adott válaszokon kívül – módjában áll-e további hasznos információkat közölni vele, figyelembe véve a már az intézmény birtokában lévő bizonyítékokat.

- 5 Az SKT – miután 2002. október 5-én megszerezte a tájékoztatáskérés német változatát – 2002. október 25-én válaszolt az említett kérésre.

- 6 2003. május 23-án a Bizottság a vele közölt információk alapján a felperesnek és a többi érintett vállalkozásnak – azaz a Morgannak, a Conradytnak, az LCL-nek, az SGL-nek és a Hoffmann-nak – is elküldte a kifogásközlését.

- 7 A Morgan és a Conradyt kivételével az érintett vállalkozások meghallgatását követően a Bizottság 2003. december 3-án elfogadta az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban a 2004/420/EK határozatot (C.38.359 – „elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek”-ügy) (a továbbiakban: határozat). A határozat összefoglalását közzétették a 2004. április 28-i Hivatalos Lapban (HL L 125., 45. o.).

- 8 A Bizottság a határozatban megjelölte, hogy a határozat címzettjei egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt az EK 81. cikk (1) bekezdése és – 1994. január 1-je óta – az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában, amely az eladási árak, illetve az ügyfelekre alkalmazandó egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacok különösen egyes ügyfelekhez rendeléséből álló felosztásából, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből (menyiségi korlátozások, áremelések, bojkottok) állt, amelyek nem voltak tagjai a kartellnek (a határozat (2) preambulumbekzdése).

- 9 A határozat a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„1. cikk

A következő vállalkozások megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy

a megjelölt időszakokban megállapodások, és összehangolt magatartások összességében vettek részt az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában:

- a [Conradty] 1988. októbertől 1999. decemberig;
- a [Hoffmann] 1994. szeptembertől 1999. októberig;
- az [LCL] 1988. októbertől 1999. júniusig;
- a [Morgan] 1988. októbertől 1999. decemberig;
- a [Schunk] 1988. októbertől 1999. decemberig;
- az [SGL] 1988. októbertől 1999. decemberig.

2. cikk

Az 1. cikkben említett jogsértések miatt kiszabott bírságok a következők:

- a [Conradty] esetében: 1 060 000 euró;
- a [Hoffmann] esetében: 2 820 000 euró;
- az [LCL] esetében: 43 050 000 euró;
- a [Morgan] esetében: 0 euró;

- a [Schunk] esetében: 30 870 000 euró;

- az [SGL] esetében: 23 640 000 euró.

A bírságokat a jelen határozat közlésétől számított három hónapon belül kell megfizetni. [...]

E határidő lejártát követően automatikusan az Európai Központi Bank által a jelen határozat elfogadása hónapjának első napján a fő refinanszírozási műveletekre alkalmazott, 3,5 százalékponttal növelt kamatláb alapján számított kamatfizetési kötelezettség keletkezik”.

- 10 A bírság összegének meghatározását illetően a Bizottság a jogsértést különösen súlyosnak minősítette, tekintettel annak természetére, az EGT-piacon az érintett termékekre gyakorolt hatására – annak ellenére, hogy ez a hatás nem volt pontosan mérhető –, és az érintett földrajzi piac kiterjedésére (a határozat (288) preambulumbekzdése).
- 11 A kartellben részt vevő minden egyes vállalkozás jogellenes magatartása sajátos jelentőségének, tehát versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság az érintett vállalkozásokat három kategóriába sorolta a szóban forgó piacokon fennálló relatív piaci jelentőségük alapján, amely kategóriákat a vállalkozások piaci részesedésük alapján határozta meg (a határozat (289)–(297) preambulumbekzdése).

- 12 Ebből következően az LCL-t és a Morgant – amelyek a két legnagyobb piaci szereplőnek tekinthetők 20% feletti piaci részesedéssel – az első kategóriába sorolták. A Schunkot és az SGL-t, amelyek 10% és 20% közötti piaci részesedésükkel közepes piaci szereplőnek tekinthetők, a második kategóriába sorolták. A Hoffmann és a Conradtyt, amelyek a 10% alatti piaci részesedésük miatt kis piaci szereplőnek tekinthetők, a harmadik kategóriába sorolták (a határozat (37) és (297) preambulumbekzdése).
- 13 A Bizottság a fenti megfontolások alapján a jogsértés súlya függvényében meghatározott alapösszegként az LCL és a Morgan esetében 35 millió eurót, az SGL és a felperesek esetében 21 millió eurót, a Hoffmann és a Conradty esetében 6 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekzdése).
- 14 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság úgy vélte, hogy valamennyi érintett vállalkozás hosszú időtartamú jogsértést követett el. A tizenegy év és két hónapos jogsértés miatt a Bizottság a Schunk, a Morgan, a SGL és a Conradty esetében 110%-kal növelte a bírság alapösszegét. Az LCL esetében a Bizottság tíz év és nyolc hónapos időtartamú jogsértést állapított meg, és a bírság alapösszegét 105%-kal megnövelte. A Hoffmann esetében az alapösszeget 50%-kal megnövelték, tekintettel a jogsértés ötéves és egy hónapos időtartamára (a határozat (299) és (300) preambulumbekzdése).
- 15 A bírságnak a jogsértés súlyára és időtartamára tekintettel megállapított alapösszegét tehát a Morgan esetében 73,5 millió euróban, az LCL esetében 71,75 millió euróban, a felperesek és az SGL esetében 44,1 millió euróban, a Conradty esetében 12,6 millió euróban és a Hoffmann esetében 9 millió euróban határozták meg (a határozat (301) preambulumbekzdése).

- 16 A Bizottság az érintett vállalkozások vonatkozásában sem súlyosító, sem enyhítő körülményt nem állapított meg (a határozat (316) preambulumbekzdése), és elutasította a felperesek arra irányuló kérelmét, hogy a kiszabott bírságot a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján az SKT világméretű forgalmának 10%-ára korlátozzák (a határozat (318) preambulumbekzdése).
- 17 Az engedékenységi közlemény alkalmazását illetően a Morgan mentesült a bírság alól, mivel ez volt az első vállalkozás, amely a Bizottság számára jelezte a kartell fennállását (a határozat (319)–(321) preambulumbekzdése).
- 18 Az említett közlemény D. pontjának megfelelően a Bizottság a bírság azon összegét, amelyet az együttműködés hiányában szabott volna ki, az LCL esetében 40%-kal, a Schunk és Hoffmann esetében 30%-kal, a felperes esetében – amely utolsóként működött együtt – 20%-kal csökkentette (a határozat (322)–(338) preambulumbekzdése).

Eljárás és a felek kérelmei

- 19 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2004. február 20-án benyújtott keresetlevelükkel a felperesek előterjesztették a jelen keresetet.

- 20 Mivel módosult az Elsőfokú Bíróság tanácsainak összetétele, az előadó bírót elnökként az ötödik tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet e tanácsnak osztották ki.
- 21 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (ötödik tanács) elrendelte a szóbeli szakasz megnyitását. A felek szóbeli előadásait és az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésekre adott válaszeit a 2008. február 27-i tárgyaláson hallgatta meg.
- 22 A felperesek azt kérik, hogy az Elsőfokú Bíróság:
- semmisítse meg a határozatot;
 - másodlagosan csökkentse a kiszabott bírság összegét;
 - kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.
- 23 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:
- utasítsa el a keresetet;
 - növelje a felperesekre kiszabott bírságot;
 - kötelezze a felpereseket a költségek viselésére.

A jogkérdésről

A határozat megsemmisítése iránti kérelemről

- 24 A felperesek által benyújtott keresetlevélnek kettős tárgya van – azaz egyrészt elsődlegesen a határozat megsemmisítése iránti kérelem, másodlagosan a bíróság összegének mérséklése –, a felperesek azonban a különböző kifogásokat a beadványaikban megkülönböztetés nélkül hozták fel. A tárgyaláson az Elsőfokú Bíróság azon felhívására, hogy terjesszék elő az érvelésük pontos terjedelmére vonatkozó észrevételeiket, a felperesek lényegében úgy nyilatkoztak, hogy az Elsőfokú Bíróság értékelésére hagyatkoznak.
- 25 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésére vonatkozó jogellenességi kifogás, valamint a Schunk GmbH és az SKT egyetemleges felelősségének vitatása egyértelműen a határozat megsemmisítése iránti kérelemhez tartozik.
- 26 A felperesek azt is felróják a Bizottságnak, hogy a bíróság összegének meghatározása során megsértette az arányosság és az egyenlő bánásmód elvét, ami eleve a bíróság csökkentése iránti kérelemhez tartozik. A fent hivatkozott kifogás alátámasztására kifejtett érvelés azonban a Bizottság által megállapított jogsértés vitatását is magában foglalja, tehát az felveti a szóban forgó vállalkozások felelősségének kérdését a határozat 1. cikkében meghatározottak szerint. E kifogásokat tehát a határozat teljes egészének – beleértve annak 1. cikkét – megsemmisítése iránti kérelem keretében kell vizsgálni.

A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésére vonatkozó jogellenességi kifogásról

- 27 A felperesek azt állítják, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése a bíróság meghatározását illetően majdnem korlátlan mérlegelési mozgásteret ad a Bizottságnak, ami ellentétben áll az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt európai egyezmény (EJEE) 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott – az európai bíróságok által értelmezett – jogszerűség elvével.
- 28 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következően a büntetések törvényességének elve a jogbiztonság elvéből következik, amely maga a közösségi jog alapelvét képezi, és amely megköveteli többek között, hogy minden közösségi szabályozás, különösen amikor szankciót szab ki, vagy enged kiszabni, világos és pontos legyen annak érdekében, hogy az érintett személyek egyértelműen megismerhessék az abból eredő jogait és kötelezettségeket, és ennek megfelelően megtehessek intézkedéseiket (lásd e tekintetben a Bíróság 169/80. sz., Gondrand Frères és Garancini ügyben 1981. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 1981., 1931. o.] 17. pontját; a 137/85. sz. Maizena-ügyben 1987. november 18-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4587. o.] 15. pontját; a C-143/93. sz. Van Es Douane Agenten ügyben 1996. február 13-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-431. o.] 27. pontját, valamint a C-74/95. és C-129/95. sz., X egyesített ügyekben 1996. december 16-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-6609. o.] 25. pontját).
- 29 Ez a tagállamok alkotmányos hagyományainak részét képező elv, amelyet több nemzetközi egyezmény is megfogalmaz, többek között az EJEE 7. cikke, mind a büntetőjogi jellegű szabályokra, mind pedig a közigazgatási szankciókat kiszabó vagy azokat engedélyező, sajátos közigazgatási intézkedésekre kötelező (lásd ebben az értelemben a fenti 28. pontban hivatkozott Maizena-ügyben hozott ítélet 14. és 15. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Nem csupán a bűncselekmény tényállási elemeit megfogalmazó szabályokra alkalmazandó, hanem az előzőek megsértéséből következő következményeket meghatározó szabályokra is (lásd e tekintetben a fenti 28. pontban hivatkozott X egyesített ügyekben hozott ítélet 22. és 25. pontját).

30 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egyebekben az alapvető jogok azon általános jogelvek szerves részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja (a Bíróság 2/94. sz. 1996. március 28-i véleménye [EBHT 1996., I-1759. o.] 33. o. és a Bíróság C-299/95. sz. Kremzow-ügyben 1997. május 29-én hozott ítéletének [EBHT 1997., I-2629. o.] 14. pontja). Ennek során a Bíróság és az Elsőfokú Bíróság a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból, valamint az emberi jogok védelmére vonatkozó azon nemzetközi szerződések nyújtotta iránymutatásokból merít, amelyek kidolgozásában a tagállamok együttműködtek, vagy amelyekhez csatlakoztak. Az EJEE e tekintetben különös jelentőséggel bír (a Bíróság 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítéletének [EBHT 1986., 1651. o.] 18. pontja és a fent hivatkozott Kremzow-ügyben hozott ítélet 14. pontja). Egyebekben az EU 6. cikk (2) bekezdése értelmében „[a]z Unió a közösségi jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat az [EJEE] biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból és a közösségi jog általános elveiből erednek” (a Bíróság C-94/00. sz. Roquette Frères ügyben 2002. október 22-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-9011. o.] 23. és 24. pontja, és az Elsőfokú Bíróság T-112/98. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2001. február 20-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-729. o.] 60. pontja).

31 E tekintetben emlékeztetni kell az EJEE 7. cikke (1) bekezdésének megfogalmazására:

„Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.”

32 Az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint e rendelkezésből következik, hogy a törvénynek világosan meg kell határoznia a jogsértéseket és a hozzájuk kapcsolódó büntetéseket. E feltétel akkor teljesül, ha a jogalany – a releváns rendelkezés megfogalmazásából, szükség esetén a bíróságok által nyújtott értelmezés segítségével – megtudhatja, hogy mely cselekmények és mulasztások vonják maguk után a büntetőjogi felelősségét (lásd többek között az EJEB, 2000. június 22-i Coëme és társai kontra Belgium ítéletet, *Ítéletek és Határozatok Tára*, 2000-VII. 1. o., 145. §).

- 33 Ezenkívül az EJEE 7. cikkének (1) bekezdése nem írja elő, hogy azon rendelkezések, amelyek értelmében ezeket a szankciókat kiszabják olyan mértékben meghatározottak legyenek, amelyek teljes bizonyossággal előreláthatóvá teszik az e rendelkezéseket sértő magatartásokból eredő következményeket. Az EJEB ítélkezési gyakorlata értelmében ugyanis az, hogy a rendelkezés homályos fogalmakat tartalmaz, nem jelenti feltétlenül az EJEE 7. cikkének megsértését, és az, hogy egy törvény mérlegelési jogkört biztosít, önmagában nem ütközik az előreláthatóság követelményébe, feltéve hogy e jogkör gyakorlásának terjedelme és módja kellő pontossággal meg van határozva, tekintettel az adott jogos célkitűzésre, annak érdekében, hogy a jogalanyok számára megfelelő védelmet biztosítson a visszaélésekkel szemben (lásd az EJEB, 1992. február 25-i Margareta és Roger Andersson kontra Svédország ügyben hozott ítéletet, A. sorozat 226. szám, 75. §). Ebben a vonatkozásban az EJEB magán a törvény szövegén kívül figyelembe veszi az arra a kérdésre adott választ is, hogy az alkalmazott meghatározatlan fogalmakat az állandó és kihirdetett ítélkezési gyakorlat meghatározta-e (lásd az EJEB, 1995. szeptember 27-i G. kontra Franciaország ítéletet, A. sorozat 325-B. szám, 25. §).
- 34 A tagállamok közös alkotmányos hagyományait illetően egyetlen adat sem tette lehetővé, hogy az Elsőfokú Bíróság a fentiekből következő értelmezéstől eltérő értelmezését adja a közösségi jog egyik alapelvét képező jogszerűség elvének. A felperesek így közelebbi meghatározás nélkül arra a kijelentésre szorítkoznak, hogy nemzeti szinten nem létezik olyan hasonló rendelkezés, amely valamely hatóságot majdnem korlátozás nélkül jogosít fel bírság kiszabására.
- 35 A jelen esetben a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének a büntetések törvényessége elvére tekintettel való érvényességét illetően – amint azt a közösségi bíróság az EJEE meghatározásaival és a tagállamok alkotmányos hagyományaival összhangban elismerte – meg kell állapítani, hogy a felperes állításával ellentétben a Bizottság nem rendelkezik korlátlan mérlegelési mozgástérrel a versenyjogi szabályok megsértése esetén való bírságkiszabást illetően.

- 36 Maga a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése korlátozza ugyanis a Bizottság mérlegelési jogkörét. Egyrészt annak meghatározásával, hogy „a Bizottság határozattal 1000-tól 1 000 000 [euróig] terjedő vagy annál nagyobb összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulásaira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások előző évi forgalmának 10%-át”, vagyis egy objektív feltétel függvényében határozza meg a bírság felső határát. Így, amint azt a felperes megjegyzi, még ha a versenyjogi szabályok megsértésének összességére vonatkozó abszolút felső határ nem is létezik, a kiszabható bírságnak számszerűsíthető és abszolút felső határa van, amelyet az egyes vállalkozásokkal szemben az egyes jogsértések miatt oly módon szabnak ki, hogy az adott vállalkozással szemben kiszabható bírság maximuma előre meg van határozva. Másrészt ez a rendelkezés megköveteli a Bizottságtól, hogy a bírságot minden egyes esetben úgy szabja ki, hogy „a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe vegy[e]”.
- 37 Mindazonáltal amennyiben elfogadható, hogy ez a két feltétel a Bizottság számára széles mérlegelési mozgásteret biztosít, a más jogalkotók által a hasonló rendelkezések esetében elfogadott olyan feltételekről van szó, amelyek a Bizottság számára lehetővé teszik a szankciók kiszabását, figyelembe véve a szóban forgó magatartás jogellenességének mértékét.
- 38 Meg kell állapítani, hogy a versenyjogi szabályok megsértése esetén kiszabható bírság összegének 1000 euró és az érintett vállalkozás megelőző éves forgalmának 10%-a közötti rögzítésével a Tanács nem hagyott a Bizottságnak túlságosan nagy mozgásteret. Különösen úgy kell tekinteni, hogy az érintett vállalkozás megelőző éves üzleti forgalmának 10%-a ésszerű felső határ, tekintettel az ilyen jogsértések esetében a Bizottság által képviselt érdekekre.
- 39 E tekintetben arra kell emlékeztetni, hogy az EK 81. és 82. cikk megsértése esetére a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében előírt szankciók a Bizottság kulcsfontosságú eszközei olyan rendszer megteremtésére a Közösségen belül, „amely megakadályozza a belső piaci verseny torzulását” (az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontja). E rendszer teszi lehetővé, hogy a Közösség ellássa feladatát, hogy közös piac

létrehozásával a Közösség egész területén előmozdítsa a gazdasági tevékenységek harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődését, valamint a gazdasági teljesítmények nagyfokú versenyképességét (EK 2. cikk). E rendszer szükséges továbbá a Közösség belül olyan gazdaságpolitika bevezetéséhez, amelyet a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban valósítanak meg (az EK 4. cikk (1) és (2) bekezdése). Így a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi olyan rendszer megteremtését, amely megfelel a Közösség alapvető feladatainak.

40 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése, jóllehet a Bizottság számára bizonyos mérlegelési mozgásteret hagy, meghatározza a bírságkiszabás terén való jogkörének gyakorlása során rá vonatkozó feltételeket és korlátokat.

41 Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése értelmében való bírságkiszabás során a Bizottságnak tiszteletben kell tartania a Bíróság és az Elsőfokú Bíróság ítélkezési gyakorlata által megfogalmazott általános jogelveket, különösen az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét. Hozzá kell tenni ugyanakkor, hogy az EK 229. cikk és a 17. rendelet 17. cikke értelmében e két bíróság a Bizottság bírságot megállapító határozataival szemben benyújtott keresetek tekintetében korlátlan felülvizsgálati jogkörrel bír, és így a Bizottság által elfogadott határozatot nem csupán megsemmisítheti, hanem a kiszabott bírságot törölheti, csökkentheti vagy emelheti. A Bizottság közigazgatási gyakorlata tehát a közösségi bíróság korlátlan felülvizsgálata alá tartozik. A felperes állításaival ellentétben e felülvizsgálat nem készíti arra a közösségi bíróságot – amelyre álláspontja szerint állítólag jogalkotói feladatot ruháztak – hogy az EK 7. cikk (1) bekezdése megsértésével túllépjen a hatáskörén, tekintettel egyrészt arra, hogy e felülvizsgálatot a fent hivatkozott, nem vitatott érvényességű rendelkezések kifejezetten előírják, másrészt pedig a közösségi bíróság azt a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételek tiszteletben tartása mellett gyakorolja.

- 42 Egyébiránt a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételek alapján, amelyeket a Bíróság és az Elsőfokú Bíróság az ítélkezési gyakorlatában közelebről meghatározott, a Bizottság maga is olyan határozathozatali gyakorlatot vezetett be, amely a nyilvánosság előtt ismert és hozzáférhető. Míg a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlata önmagában valóban nem szolgál a versenyügyekben kiszabott bírságok jogi háttereként (a Bíróság C-167/04. P. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8935. o.] 201. és 205. pontja, és a C-76/06. P. sz. Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben 2007. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-4405. o.] 60. pontja) az egyenlő bánásmód elvének értelmében, amely elv a Bizottság által tiszteletben tartandó jogi alapelv, a Bizottság nem kezelhet hasonló helyzeteket eltérően, vagy eltérő helyzeteket azonos módon, kivéve ha e bánásmód objektíve igazolást nyert (a Bíróság 106/83. sz. Sermide-ügyben 1984. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 1984., 4209. o.] 28. pontja, valamint az Elsőfokú Bíróság T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 309. pontja).
- 43 Ugyanakkor az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ha a közösségi versenyszabályok hatékony alkalmazása szükségessé teszi, a Bizottság bármikor a versenypolitika követelményeihez igazíthatja a bírságok mértékét (a Bíróság 100/80. sz., Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 109. pontja) és az Elsőfokú Bíróság T-23/99. sz., LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1705. o.] 237. pontja), a közigazgatási gyakorlat ilyen változása tehát úgy tekinthető, mint amelyet a közösségi versenyjogi szabályok megsértésének általános megelőzésére vonatkozó célkitűzés objektíve igazol. A bírságok szintjének a felperesek által felhozott és kifogásolt jelenlegi növelése tehát önmagában nem tekinthető jogellenesnek a büntetések törvényessége elvére tekintettel, mivel az a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében meghatározott és a közösségi bíróságok által értelmezett jogi kereten belül marad.
- 44 Figyelembe kell még venni azt, hogy – az átláthatóság miatt és az érintett vállalkozások jogbiztonságának növelése érdekében – a Bizottság kihirdette a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK] 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatást (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás), amelyben meghatározza a bírság megállapításának rá nézve minden egyes esetben kötelező módját. Ebben a vonatkozásban a Bíróság egyébként úgy vélte, hogy mivel ilyen magatartási szabályokat fogadott el, és azok közzétételével kijelentette, hogy ezentúl alkalmazni fogja e szabályokat az általuk érintett esetekre, a Bizottság korlátozza magát mérlegelési jogköre gyakorlásában, és nem térhet el e szabályoktól anélkül, hogy ne tenné ki magát egyes esetekben felelősségre vonásnak az általános jogelvek – mint

az egyenlő bánásmód és a bizalomvédelem elve – megsértése címén. Ugyanakkor az iránymutatás, még ha nem képezi is a határozat jogi alapját, általánosan és elvont módon meghatározza azt a módszert, amelyet a Bizottság magára vállalt az e határozatban kiszabott bírságok összegének megállapítása végett, következésképpen garantálja a vállalkozások jogbiztonságát (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P., és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 211. és 213. pontja). Ebből következik, hogy az iránymutatás Bizottság általi elfogadása, amennyiben az a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése által meghatározott jogi keretbe illeszkedik, csak a Bizottság egyébként is e rendelkezésből eredő mérlegelési jogköre gyakorlása korlátainak meghatározásához járult hozzá, és abból nem lehet a szóban forgó területen a Bizottság hatásköri korlátainak a közösségi jogalkotó általi meghatározása kezdeti elégtelenségére következtetni.

45 Így, a fent hivatkozott különböző tényezőkre tekintettel egy körülmekintő – szükség esetén jogi tanácsokkal ellátott – gazdasági szereplő kellő pontossággal előre láthatja az adott magatartásért járó bírság módját és mértékét. Az, hogy ez a gazdasági szereplő előre nem ismerheti pontosan a Bizottság által az egyes esetekben kiszabandó bírság összegét, nem sérti a büntetések törvényességének elvét, tekintettel arra, hogy a Bizottság által büntetendő jogsértés súlyának függvényében a visszaszorítás és elrettentés céljai igazolják annak elkerülését, hogy a vállalkozások felmérhessék a jogsértésben való részvételükből fakadó előnyöket figyelembe véve – előzetesen – az e jogsértő magatartás miatt velük szemben kiszabandó bírság összegét.

46 Ebben a vonatkozásban, még ha a vállalkozások előzetesen nem is ismerhetik pontosan a Bizottság által az egyes esetekben megállapítandó bírság összegét, megjegyzendő, hogy az EK 253. cikk értelmében a bírságot kiszabó határozatban a Bizottság – a határozat általánosan ismert összefüggései ellenére – köteles indokolást adni, különösen a kiszabott bírság összegét és az ebben a vonatkozásban kiválasztott módszert illetően. Ezen indokolásból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a Bizottság érvelésének, lehetővé téve az érdekelték számára, hogy az alkalmazott

intézkedés igazolását megismerjék a közösségi bíróság elé való terjesztés lehetősége mérlegelése céljából, és hogy adott esetben ez utóbbi számára lehetővé tegye a felülvizsgálat gyakorlását.

47 Végül, azon érvet illetően, miszerint a bíróság kereteinek a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése rendelkezéseinek értelmében való meghatározásával a Tanács megsértette a Bizottságnak biztosított hatáskör korlátainak egyértelmű megjelölésére vonatkozó kötelezettségét, és az EK 83. és EK 229. cikk megsértésével ténylegesen a Bizottságra ruházta a Szerződés értelmében őt megillető hatáskört, meg kell állapítani, hogy az minden jogalapot nélkülöz.

48 Egyrészt, amint az korábban kifejtésre került, még ha a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése széles mérlegelési mozgásteret hagy is a Bizottság számára, annak gyakorlását korlátozza a rá kötelező objektív feltételek megállapításával. Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy a 17. rendeletet az EK 83. cikk (1) bekezdése alapján fogadták el, amely kimondja, hogy „[az] [EK] 81. és az [EK] 82. cikkben meghatározott elvek érvényre juttatását szolgáló megfelelő rendeleteket vagy irányelveket a Tanács a Bizottság javaslata alapján, az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően [...] állapítja meg”. Az EK 83. cikk (2) bekezdésének a) és d) pontja értelmében e rendeletek vagy irányelvek célja többek között egyenként „a [z EK] 81. cikk (1) bekezdésében és a [z EK] 82. cikkben megállapított tilalmak betartásának biztosítása pénzbírság vagy kényszerítő bírság előírásával”, és „a Bizottság, illetve a Bíróság e bekezdés rendelkezéseinek alkalmazása terén betöltendő feladatainak meghatározása”. Emlékeztetni kell ugyanakkor arra, hogy az EK 211. cikk első francia bekezdése értelmében a Bizottság „gondoskodik e szerződés rendelkezéseinek és az e szerződés alapján az intézmények által hozott rendelkezéseknek az alkalmazásáról”, és hogy ugyanezen cikk harmadik francia bekezdése értelmében „[...] saját döntéshozatali hatáskörrel rendelkezik”.

49 Ebből következik, hogy az EK 81. és az EK 82. cikk megsértése esetén a bírágkiszabás hatásköre nem tekinthető olyan, eredetileg a Tanácsot megillető hatáskörnek, amelyet az EK 202. cikk harmadik francia bekezdése értelmében a Bizottságra átruházott, vagy

amelynek végrehajtására a Bizottságot hatalmazta fel. A Szerződés korábban hivatkozott rendelkezései értelmében ez a hatáskör ugyanis a Bizottság saját, a közösségi jog alkalmazása feletti őrködésre vonatkozó feladatkörébe tartozik, amelyet az EK 81. és EK 82. cikk alkalmazása tekintetében a 17. rendelet határozott meg, foglalt keretbe és tett hivatalossá. A bírságkiszabás hatásköre, amellyel e rendelet a Bizottságot felruházta, tehát magából a Szerződés rendelkezéseiből ered, és a szóban forgó cikkekben meghatározott tilalmak tényleges érvényre juttatását szolgálja (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-202/98., T-204/98. és T-207/98. sz., Tate & Lyle és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2001. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-2035. o.] 133. pontját). Következésképpen a felperesek érvelését el kell utasítani.

50 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésével kapcsolatban felhozott jogellenességi kifogást mint megalapozatlant el kell utasítani (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3435. o.] 69–92. pontját és a T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítélet [EBHT 2006., II-897. o.] 66–88. pontját).

51 Végül fontos hangsúlyozni, hogy a felperesek „másodlagosan” előterjesztették, hogy összeegyeztethetőnek lehetne tekinteni a jogszerűség elvével a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését, ha azt a Bizottság megszorítóan értelmezné, amire azonban nem mutatkozik késznek.

52 Ebben a vonatkozásban meg kell állapítani, hogy a felperesek megelégszenek általános megfontolások megfogalmazásával azon módot illetően, amely szerint a Bizottságnak – általánosan – átlátható és következetes határozathozatali gyakorlat kialakításával módosítania kellene a politikáját a bírságok terén, azonban a határozattal szemben egyáltalán nem hoznak fel tényleges kifogást.

A Schunk GmbH és az SKT egyetemleges felelősségéről

53 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a felperesek állításával ellentétben a határozat egyértelműen megjelöli azokat a körülményeket, amelyek között annak a Schunk GmbH lett a címzettje.

54 A határozat (257) preambulumbekzdéséből következik, hogy a Bizottság úgy vélte, hogy „jöllehet az [SKT] az a jogi személy, amely közvetlenül részt vett a kartellben, a Schunk GmbH 100%-os anyavállalatként képes volt meghatározó befolyást gyakorolni az [SKT] kereskedelmi politikájára a jogsértés idején, és feltételezhető, hogy ténylegesen befolyással volt az [SKT] kartellben való részvételére.” A Bizottság tehát úgy vélte, hogy a két vállalkozás „olyan gazdasági egységet képezett, amely elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékeket gyárt és értékesít az EGT-ben, és amely részt vett a kartellben”, tehát meg kell állapítani e vállalatok egyetemleges felelősségét az elkövetett jogsértés miatt.

55 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a vállalkozás versenykorlátozó magatartása akkor tudható be más vállalkozásnak, ha nem önálló módon határozza meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket e másik vállalkozás szabott meg a számára, tekintettel különösen a köztük lévő gazdasági és jogi kapcsolatokra (a Bíróság C-294/98. P. sz., Metsä-Serla és társai kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10065. o.] 27. pontja, és a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet 117. pontja). Tehát a leányvállalat magatartása az anyavállalatnak tudható be, ha a leányvállalat nem önálló módon határozza meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében az anyavállalat által megszabott utasításokat követi, mivel e két vállalat gazdasági egységet képez (a Bíróság 48/69. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 619. o.] 133. és 134. pontja).

56 Abban a különleges esetben, ha az anyavállalat a jogsértést elkövető leányvállalatának egyedüli tulajdonosa, fennáll azon egyszerű vélelem, amely szerint az adott anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalata magatartására (lásd ebben az értelemben a Bíróság 107/82. sz., AEG kontra Bizottság ügyben 1983. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3151. o.] 50. pontját, és az Elsőfokú Bíróság T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság, úgynevezett „PVC II” egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 961. és 984. pontját), és egy vállalkozásnak minősülnek az EK 81. cikk értelmében (az Elsőfokú Bíróság T-71/03., T-74/03., T-87/03. és T-91/03. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé; a továbbiakban: Tokai II-ítélet] 59. pontja). Ennélfogva, amikor a közösségi bíróság előtt vitatja a Bizottságnak a leányvállalata magatartása miatt vele szemben bírságot kiszabó határozatát, az anyavállalatot terheli e vélelem megdöntése olyan bizonyítékok nyújtásával, amelyek alkalmasak a leányvállalat önállóságának alátámasztására (az Elsőfokú Bíróság T-314/01. sz., Avebe kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3085. o.] 136. pontja; lásd még ebben az értelemben a Bíróság C-286/98. P. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9925. o., a továbbiakban: Stora-ítélet] 29. pontját).

57 E tekintetben ki kell emelni, hogy igaz ugyan, hogy a Bíróság a fenti 56. pontban hivatkozott Stora-ítélet 28. és 29. pontjában a leányvállalat tőkéjének 100%-ával való rendelkezésén kívül más körülményekre is hivatkozott, mint például arra a tényre, hogy nem vitatták az anyavállalatnak a leányvállalata üzletpolitikájára gyakorolt hatását, és a két vállalkozásnak közös volt a képviselője a közigazgatási eljárás során, e körülményeket azonban a Bíróság csupán azért említette meg, hogy ismertesse azon elemek összességét, amelyekre az Elsőfokú Bíróság az érvelését alapozta avégett, hogy arra a következtetésre jusson, hogy ez utóbbi nem kizárólag azon alapult, hogy az anyavállalat rendelkezett a leányvállalata tőkéjének egészével. Következésképpen azon tény, hogy a Bíróság megerősítette az Elsőfokú Bíróság értékelését ebben az ügyben, nem változtat a fenti 56. pontban hivatkozott AEG kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 50. pontjában kifejtett elven. Hozzá kell tenni, hogy a Bíróság a fenti 56. pontban hivatkozott Stora-ítélet 29. pontjában kifejezetten megjelöli, hogy „a leányvállalat teljes tőkéjével való rendelkezés esetén az Elsőfokú Bíróság jogosan feltételezhette – amint arra a Bizottság is rámutatott –, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyással van a leányvállalata viselkedésére”, és hogy e körülmények között a felperes feladata e „vélelem” megdöntése elegendő bizonyíték előterjesztése útján.

- 58 A jelen esetben a Schunk GmbH a tárgyaláson és az Elsőfokú Bíróság egy kérdésére adott válaszában kifejezetten kifejtette, hogy a jogsértés idején az SKT 100%-os mértékben az ellenőrzése alatt volt, ennél fogva azt kell feltételezni, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalata magatartására; a Schunk GmbH az SKT önállóságának bizonyítására alkalmas bizonyítékok előterjesztésével döntheti meg ezt a vélelmet.
- 59 A Schunk GmbH beadványaiból következik, hogy utóbbinak az SKT önállóságára vonatkozó érvelése lényegében az SKT sajátos – nevezetesen holding társaság – jellegére vonatkozó egyetlen állításon alapul. A Schunk GmbH ebből az SKT funkcionális függetlenségére következtet, ezenkívül annak szervezeti függetlenségére hivatkozik, ami ellentmond a Bizottság azon állításának, amely szerint a Schunk GmbH és az SKT gazdasági egységet képeznek, és azok a jelen esetben egy vállalkozásként jártak el az EK 81. cikk értelmében.
- 60 A holding fogalma különböző helyzeteket foglal magában, de általánosságban a holding olyan társaságként határozható meg, amely egy vagy több társaságban részesedéssel rendelkezik az utóbbi társaságok ellenőrzése érdekében.
- 61 A határozat (260) preambulumbekzdésében a Bizottság emlékeztet a Schunk GmbH létesítő okirata 3. cikkének tartalmára, amely szerint „a vállalkozás célja többek között ipari részesedések stratégiai irányításának megszerzése, értékesítése és kezelése”.
- 62 A Schunk GmbH társasági céljának ez a meghatározása megerősíti ugyan azt az állítást, hogy ez a társaság csak pénzügyi holding, amely nem fejt ki semmilyen ipari vagy kereskedelmi tevékenységet, azonban „az ipari részesedések stratégiai irányítása” kifejezés eléggé tág ahhoz, hogy az a gyakorlatban magába foglalja, és lehetővé tegye a leányvállalatok irányításának és igazgatásának tevékenységét. Rá kell mutatni, hogy a Schunk GmbH létesítő okiratának ugyanezen 3. cikke azt is előírja,

hogy „[a] társaság hatáskörrel rendelkezik a cél közvetlen vagy közvetett módon való elérésére alkalmas valamennyi intézkedés meghozatalára”, amely célt az előző pont határozza meg.

- 63 Ezenkívül, a társaságok csoportjának kontextusában – a jelen esethez hasonlóan – a holding olyan társaság, amely különböző társaságokban meglévő részesedések egyesítésére irányul, és amelynek e részesedések egységes irányításának biztosítása a feladata. A határozat (30) preambulumbekkezdéséből következik, hogy a Schunk GmbH a Schunk csoport fő anyavállalata, amelyhez több mint 80 leányvállalat tartozik, és az „egyebek mellett a »grafit és kerámia« részlegért felelős, amely többek között az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékekkel foglalkozik”.
- 64 Az irányítás és a koordináció egységességét tanúsítják azok a körülmények is, amelyek között az SKT meghatározta és a Bizottság elé terjesztette az 1998. évi forgalmára vonatkozó adatokat, azt állítva, hogy jogosult volt kizárni a forgalmából a szénkefe-tartókra előzetesen rögzített szénkefék értékét.
- 65 A határozat (262) preambulumbekkezdésében ugyanis a Bizottság a következőket állítja:

„[E]zeket a szénkefetartókat a Schunk-csoport egy másik leányvállalata, a Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH gyártja. Ha az [SKT] valóban önálló kereskedelmi politikát követett volna, akkor rendszeresen belefoglalta volna ezeknek a szénkefetartóknak a Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH számára való értékesítését a forgalmára vonatkozó adatokba. Az a tény, hogy az SKT azt javasolta, hogy ne így járjanak el, azt mutatja, hogy úgy véli, hogy olyan értékesítésekről van szó, amely a Schunk-csoporton belüli magasabb pozícióval rendelkező jogi személyek ellenőrzésének alávetett, a csoporthoz tartozó másik társaság részére való átruházást, és nem a független vevő részére önálló értékesítést foglalnak magukban. Az [SKT]

ugyanis ezeket a Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH részére való értékesítéseket »belső forgalomnak« és »saját felhasználásnak« minősítette.”

66 Az ekként leírt helyzet a csoport érdekének tagadhatatlan figyelembevételére utal, és az ellentétes az SKT teljes függetlenségére vonatkozó állítással. Hangsúlyozni kell még az SKT leányvállalat jelentőségét a Schunk-csoport és különösen az SKT tőkéjének 100%-os tulajdonosa, a Schunk GmbH számára. Így míg a 2002-es évben a csoport konszolidált forgalma 584 millió euró volt, addig az SKT ugyanabban az évben 113,6 millió euró teljes forgalmat valósított meg.

67 A Schunk GmbH létesítő okirata 3. cikkének megfogalmazásán felül a Bizottság utal az SKT sajátos jogi formájára, amelyet korlátolt felelősségű társaságként alapítottak (Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH). A Schunk GmbH nem vitatta a határozat (259) preambulumbekzdésének tartalmát, amely a következőképpen fogalmaz:

„A német társasági jog szerint a korlátolt felelősségű társaság (GmbH) tagjai [...] szigorú ellenőrzést gyakorolnak a GmbH ügyvezetése felett. Egyebek mellett a tagok nevezik ki és hívják vissza a GmbH ügyvezetőit. Úgyszintén a tagok hozzák meg a GmbH ügyvezetésének vizsgálatához és ellenőrzéséhez szükséges intézkedéseket. Ezenkívül a GmbH ügyvezetői bármely tag kérésére kötelesek azonnal felvilágosítást adni a társaság tevékenységéről, és kötelesek lehetővé tenni a társaság könyveihez és irataihoz való hozzáférést.”

68 A Schunk GmbH azt állítja, hogy szervezeti szempontból a két társaság között semmilyen személyi átfedés nem áll fenn „közös személyi felépítések, mint például

ugyanazon igazgatósági tagok hosszabb időszakon át vagy az ügyvezetésbe, vagy az igazgatótanácsba való kölcsönös kinevezések” értelmében.

- 69 Meg kell azonban állapítani, hogy a Schunk GmbH az állításait semmilyen írásos bizonyítékkal nem támasztja alá, jóllehet ezeket a bizonyítékokat elő lehetne terjeszteni többek között a jogsértés időpontjában a két vállalat alapszabály szerinti szervei tagjainak jelölési listája esetében.
- 70 E körülmények között az a tény, hogy a Schunk GmbH társasági célja lehetővé teszi azt a következtetést, hogy az utóbbi társaság holdingnak minősül, amelynek alapszabály szerinti szerepe a más társaságok tőkéjében való részesedések kezelése, önmagában nem elegendő az SKT teljes társasági tőkéjével való rendelkezésből eredő vélelem megdöntéséhez.
- 71 Ez a következtetés szükségtelenné teszi a határozat (261) preambulumbekkezdésében említett tény – az F. által játszott szerep, akinek a neve szerepel a Morgan képviselőjének címjegyzékében, és aki ezt követően a Schunk GmbH vezérigazgatója lett – bizonyító erejének vizsgálatát, amelynek azt kellett volna bizonyítania, hogy a Schunk GmbH üzletvezetése előtt nem maradhatott rejtve az SKT részvétele a versenykorlátozó megállapodásokban.
- 72 Egyebekben emlékeztetni kell, hogy nem bír jelentőséggel a Schunk GmbH által vont párhuzam a Hoffmann helyzete és a Bizottság öt önálló résztvevőként történő kezelés között, mivel a Bizottság megállapította e társaság különleges felelősségét az 1994 szeptembere és 1999 októbere közötti időszakra, azaz annak a Schunk GmbH általi megszerzését megelőzően.

- 73 A Schunk GmbH azt állítja végül, hogy valamely anyavállalatot csak akkor lehetne felelősnek tekinteni a leányvállalata által elkövetett jogsértés miatt, ha magával az anyavállalattal szemben is megállapítják a versenyszabályok általa elkövetett megsértését, és hogy az, ha a valamely személy által elkövetett jogsértést egy más személynek róják fel, sérti az egyéni felelősség elvét, amely szerint a jogalanyt csak akkor lehet szankcióval sújtani, ha vele szemben önálló jogsértés állapítható meg.
- 74 Elegendő megállapítani azt, hogy a Schunk GmbH érvelése azon a téves előfeltételezésen alapul, amely szerint semmilyen jogsértést nem állapítottak meg vele szemben. A határozat (257) preambulumbekzdéséből és 1. cikkéből azonban ezzel ellenkezőleg az tűnik ki, hogy megállapították a Schunk GmbH önálló felelősségét az általa állítólag elkövetett jogsértés miatt az őt az SKT-hez fűző gazdasági és jogi kapcsolatokra tekintettel, amelyek lehetővé tették számára az SKT piaci magatartásának meghatározását (lásd ebben az értelemben a fenti 55. pontban hivatkozott Metsä-Serla és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 34. pontját).
- 75 Az előző megfontolásokból következik, hogy a Schunk GmbH nem bizonyította, hogy a Bizottság tévesen állapította meg az SKT-val egyetemleges felelősségét a 30,87 millió euró bírság megfizetésére.
- 76 Ebből következően azt az állítást, amely szerint a Bizottság tévesen alkalmazta a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését – mivel a Schunk GmbH világméretű forgalmát vette figyelembe, amelyet tévesen tekintett az SKT-val egyetemlegesen felelősnek –, el kell utasítani, mivel az téves előfeltételezésen alapul.

A jogsértés vitatásáról

– Előzetes megjegyzések

77 Amint az kifejtésre került a bírság összegének megállapítása során az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének Bizottság általi megsértésére vonatkozó kifogás alátámasztására, a felperesek által kifejtett érvelés magában foglalja a Bizottság által megállapított jogsértés vitatását, tehát felveti a szóban forgó vállalkozások felelősségének kérdését.

78 Így a felperesek előterjesztik, hogy a Bizottság tévesen vélte úgy, hogy:

- a kartellben részt vevő vállalkozások közös megegyezéssel határoztak arról, hogy lemondanak a reklámról és a kiállításokon való részvételről;
- az SKT részt vett a széntömböknek a faragókhoz való szállításának megtiltásáról szóló megállapodásokban;
- az autóalkatrészek és fogyasztási javak ágazatának termékei és ügyfelei versenykorlátozó megállapodások tárgyát képezték;

- az érintett vállalkozások „átfogó tervet [követtek], amely a vállalkozások megszerzése útján a piacon a verseny szerkezetének tartós megváltoztatására irányult”, mivel ilyen terv soha nem létezett, vagy azt csak az SGL és a Morgan lett volna képes kigondolni és végrehajtani, anélkül hogy a felperesek arról tudomással bírtak volna;

- az érintett vállalkozások a megállapodásaik ellenőrzésére és végrehajtására rendkívül kifinomult mechanizmust vettek igénybe.

79 Válaszul ezen állításokra a Bizottság előterjesztette, hogy a felperesek a kifogásközlésre adott válaszukban nem vitatták az említett közlésben szereplő meghatározott tények valóság tartalmát, amelyeket először az Elsőfokú Bíróság előtt indított megsemmisítés iránti keresetükben vitattak. Márpedig az ítélkezési gyakorlat szerint a közigazgatási eljárásban elismert tényeket bizonyítottak kell tekinteni, és azok a bíróság előtt már nem vitathatók.

80 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a kifogásközlés, amelynek célja, hogy a címzett vállalkozások számára biztosítsa a védelemhez való jog hatékony gyakorlását, körülhatárolja a vállalkozással szemben kezdeményezett eljárás tárgyát, mivel az meghatározza a Bizottságnak az említett vállalkozással szembeni álláspontját, és a Bizottság határozatában nem fogadhat el a közlésben nem szereplő kifogást (lásd ebben az értelemben a Bíróság 54/69. sz., Francolor kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 851. o.] 12. pontját és a C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 86. pontját).

81 Többek között a címzett vállalkozások válaszai alapján kell a Bizottságnak határoznia a közigazgatási eljárást követő álláspontjáról.

- 82 A Bizottságnak joga és adott esetben kötelessége az új vizsgálat lefolytatása, amennyiben a közigazgatási eljárás során olyan kiegészítő vizsgálatok szükségessége merül fel (a Bíróság 52/69. sz., Geigy kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 787. o.] 14. pontja), amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a Bizottság az érintett vállalkozásokhoz kiegészítő kifogásközlést intézzen.
- 83 Másrészt a Bizottság a kifogásközlésre adott válaszokra és különösen a felrótt tényeknek az érintett vállalkozások általi beismerésére, valamint a vizsgálat során összegyűjtött adatokra tekintettel úgy vélheti, hogy a közigazgatási eljárásnak és a szóban forgó jogsértések alapját képező tények meghatározására és bizonyítására irányuló feladatának befejezését jelentő végleges határozatának elfogadására alkalmas helyzetben van. A Bizottság ebben a határozatban meghatározza az érintett vállalkozások felelősségét és az adott esetben velük szemben kiszabott bírság összegét.
- 84 A Bíróság ebben az összefüggésben a C-297/98. P. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének (EBHT 2000., I-10101. o.) 37. pontjában úgy vélte, hogy a szóban forgó vállalat kifejezett beismerésének hiányában a Bizottságnak meg kell állapítania a tényállást, mivel a vállalkozás kellő időben és többek között a jogvita keretében valamennyi számára hasznosnak tűnő védekezési jogalapot szabadon előterjesztheti. Ebből azonban az következik, hogy nem ez a helyzet a tényállásnak a kérdéses vállalkozás általi elismerése esetén (az Elsőfokú Bíróság T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2597. o.] 227. pontja, valamint a T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o., a továbbiakban: Tokai I-ügyben hozott ítélet] 108. pontja; lásd még ebben az értelemben a fenti 56. pontban hivatkozott Tokai II-ügyben hozott ítélet 324. és 326. pontját).
- 85 Ennek az ítélkezési gyakorlatnak célja nem a Bizottság által szankcióval sújtott vállalkozások keresetindítási jogának korlátozása, hanem annak közelebbi meghatározása, hogy a határozat milyen mértékben vitatható a bíróság előtt, annak elkerülése érdekében, hogy az érintett jogsértés alapjául szolgáló tényállás meghatározása ne

kerüljön át a Bizottságtól az Elsőfokú Bírósághoz; emlékeztetve arra, hogy amennyiben az EK 230. cikk alapján indítanak keresetet az Elsőfokú Bíróság előtt, utóbbi hatáskörrel rendelkezik a szankciót kiszabó határozat jogszerűségének ellenőrzésére, és adott esetben korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása során a határozatot meg is változtathatja (az Elsőfokú Bíróság T-252/03. sz., FNICGV kontra Bizottság ügyben 2004. november 9-én hozott végzésének [EBHT 2004., II-3795. o.] 24. pontja).

- ⁸⁶ A jelen esetben a Bizottság 2003. március 23-án küldte el a felperesek számára a kifogásközlést, és nyolchetes határidőt hagyott számukra annak megismerésére és a válaszadásra. Ezen időszak során a felperesek – jogi képviselőik segítségével – elemezheték a Bizottság által velük szemben elfogadott kifogásokat, és az ügy ismeretében határozhattak az elfogadandó álláspontjukról, az engedékenységi közlemény rendelkezéseit is figyelembe véve.
- ⁸⁷ A kifogásközlésre adott válaszában a Schunk GmbH kijelenti, hogy nem vitatja sem a tények valóságtartalmát, sem e tényállás tiltott megállapodásként és/vagy összehangolt magatartásként való jogi minősítését, de tiltakozik az ellen, hogy versenyjog SKT általi megsértését neki róják fel. A Schunk GmbH válasza tehát az utóbbi SKT-vel fellálló egyetemleges felelősségének vitatására irányul.
- ⁸⁸ Az SKT válasza sajátos formában jelentkezik, mivel az bevezetést tartalmaz, amely általánosságban a következőket jelöli meg:

„Az [SKT] nem vitatja a tények valóságtartalmát [...] Az [SKT] nem vitatja e tényállás tiltott megállapodásként és/vagy összehangolt magatartásként való jogi minősítését

sem. A jelen észrevételekben az [SKT] mindössze a Bizottságnak a tényekre vonatkozó bizonyos értékelései és a tényekre vonatkozó jogi következtetések ellen tiltakozik. Egyes kérdésekben ki fogjuk tehát egészíteni a tényállást.”

- 89 A választott megfogalmazás kifejezett átfogó elismerést mutat nemcsak az elfogadott tényállás, hanem a tényállásnak a kifogásközlésben szereplő jogi minősítése vonatkozásában is, azonban bizonyos tényekre és az azokból a Bizottság által levont következtetésekre vonatkozó fenntartással kiegészítve.
- 90 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a Schunk részére a bíróság 10%-os csökkentését engedélyezte – az összeget a tárgyaláson pontosították – az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének második francia bekezdése alapján, amely arra az esetre írja elő az ilyen kedvezményben való részesülést, ha „a kifogásközlés kézhezvételét követően a vállalkozás tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja azon tényeknek a valóságtartalmát, amelyekre a Bizottság vádjait alapítja”.
- 91 Meg kell tehát vizsgálni, hogy a fenti 78. pontban említett kifogások az SKT által a kifogásközlésre adott válaszában foglalt fenntartásokra vonatkoznak-e.

– A reklámtilalomról

- 92 A Bizottság azt állítja, hogy a felperesek először a keresetlevélben vitatják a reklámra és a kiállításokon való részvételre vonatkozó megállapodás létezését, amelyet

kifejezetten megemlíti a kifogásközlés, jóllehet a felperesek azt állítják, hogy a közigazgatási eljárás során soha nem ismerték el az érintett tény pontosságát.

- 93 Meg kell állapítani, hogy a reklámtilalom kérdését egyértelműen megemlíti kifogásközlés 106. és 107. pontja. Így a Bizottság megjelöli, hogy a kartell tagjai megállapodtak abban, hogy nem reklámoznak és nem vesznek részt vásárokon és kiállításokon (106. pont), és utal arra a tényre, hogy a műszaki bizottság az 1998. április 3-i ülésén a „Reklámozási szabályok” rovatban megállapította, hogy „A Morgan Cupex és a Pantrak reklámozták a szénkefeket, ami nem engedélyezett” (107. pont).
- 94 Emlékeztetni kell arra, hogy a kifogásközlésre adott válaszaikban az SKT és a Schunk GmbH megjelölték, hogy nem vitatják sem a tények valóságtartalmát, sem a tényállás tiltott megállapodásként és/vagy összehangolt magatartásként való jogi minősítését, az SKT esetében a Bizottság bizonyos értékeléseire és következtetéseire vonatkozó fenntartásokkal, amelyeket válaszában 3–33. pontjában említ. Márpedig ezekben a pontok egyáltalán nem utalnak a Bizottság reklámtilalomra vonatkozó értékeléseire és következtetéseire.
- 95 E körülmények között úgy kell tekinteni, hogy felperesek egyértelműen elismerték a reklámtilalomra vonatkozó versenykorlátozó megállapodás létezését, amely nem vitatható először az Elsőfokú Bíróság előtt.

– A széntömbök szállításáról

- 96 Az SKT azt állítja, hogy a Bizottság állításaival ellentétben nem vett részt a széntömbök faragókhöz való szállítására vonatkozó tilalomról szóló megállapodásokban.

- 97 A határozatból következik, hogy ez a kifogás a határozat részleges és téves értelmezéséből következik, tehát azt nem lehet a felrótt tények tényleges elkésett vitatásának tekinteni.
- 98 A határozat (154) preambulumbekkezdésében a Bizottság kifejti, hogy az olyan szénből készült késztermékeken felül, mint a szénkefék, a kartell tagjai olyan préselt széntömböket is értékesítettek, amelyeket a szénkefék és más termékek gyártása céljából még nem faragtak ki és nem dolgoztak fel. Bizonyos számú, a kartellben részt nem vevő faragó megveszi a széntömböket, azokat kifaragja, és olyan késztermékké alakítja, amelyeket eladnak az ügyfeleknek. Annak ellenére, hogy a kartell tagjainak vevői, ezek a faragók a végtermékek esetében számukra is versenyforrást jelentenek.
- 99 A határozat (154)–(156) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a kartell politikája annak a versenynek a korlátozására irányult, amelyet a faragók támaszthattak az e tömbökből előállított végtermékek esetében, azáltal hogy a kartell megtagadta a részükre való szállítást, vagy csak emelt áron szállított a részükre széntömböket.
- 100 A határozat (161) preambulumbekkezdésében a Bizottság egyértelműen felrója a Schunknak, hogy a kartell többi tagjával egyeztetett áron szállított a faragóknak, amit a felperesek a beadványaikban nem vitatnak. Nincs tehát jelentősége a felperesek azon állításának, hogy nem vettek részt a széntömbök szállítását tiltó megállapodásokban.
- 101 Ebből következik, hogy a Bizottság jogosan vélte úgy, hogy a felperesek megsértették az EK 81. cikket azáltal, hogy egy sor versenyellenes megállapodásban vettek részt, amelyek magukban foglalták többek között a faragóknak szánt széntömbök árára vonatkozó megállapodást.

– Az autóalkatrész-gyártókra és a fogyasztási javak gyártóira vonatkozó versenyellenes magatartásokról

- 102 A felperesek szerint az eljárás irataiból és magából a határozatból az következik, hogy az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártói ágazatának termékeire és ügyfeleire nem vonatkoztak a versenyellenes megállapodások. Egyebekben az utóbbiak nem ismerték el az érintett ágazatokra vonatkozó ilyen megállapodások fennállását a közigazgatási eljárás során.
- 103 A Bizottság előterjeszti, hogy a két szóban forgó ágazatot egyértelműen megjelölte a kifogásközlés 11. pontja, és az ezen ágazatokra vonatkozó jogsértés nem a célzott árak rendszerének alkalmazásából áll, hanem a kartell tagjainak az említett ágazatok piaci szereplőivel való tárgyalások során az árcsökkentések elutasítására vonatkozóan alkalmazandó érvekre vonatkozó megállapodásából, ami már a kifogásközlés 91. és 94. pontjából is kitűnt.
- 104 A Bizottság ehhez hozzáfűzi, hogy az SKT elismerte ezeket a tényeket a kifogásközlésre adott válaszában 24. pontjában, amelyet ekként szövegeztek:

„A szénkefés és az autóipari ágazat elemei és a háztartási eszközök és szerszámgépek gyártói ágazatában a gyártók nagy vevői erővel rendelkező ügyfelekkel találják magukat szemben, amely gyártókat ki tudták játszani egymás ellen. Az európai szintű kartelltalálkozókon ezek az ügyfelek soha nem voltak az általános megállapodások tárgyai. Természetesen sor került párbeszédre. Ezek a párbeszédet azonban kizárólag abból a célból folytatták, hogy a gyártók kicseréljék a gondolataikat azon érvekre vonatkozóan, amelyeket az árcsökkentést követelő nagy ügyfelek érveivel szembe tudnak állítani.”

- 105 Úgy tűnik tehát, hogy az SKT ugyan tagadja az árakra vonatkozó ilyen megállapodás létezését, azt azonban elismeri, hogy valóban fennáll a jogellenes együttműködés az autóalkatrész-gyártóknak és a fogyasztási javak gyártóinak szánt termékek árszintjére vonatkozó kartell tagjai között, amelyet szintén nem lehet először az Elsőfokú Bíróság előtt vitatni.
- 106 A felperesek vitatják azonban, hogy az SKT kifogásközlésre adott válaszábanak 24. pontjában szereplő nyilatkozatokat az EK 81. cikk megsértése kifejezett beismerésének lehet értelmezni és minősíteni.
- 107 Még annak feltételezése esetén is, hogy a kifogásközlésben a kifogásolt jogsértő magatartás pontos jogi természetének és minősítésének némi pontatlanságára tekintettel a fenti nyilatkozatokat nem lehet a felrótt tények kifejezett elismerésének tekinteni, az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártóinak ágazatában a jogsértés hiányára vonatkozó felperesi kifogást elfogadhatónak kell tekinteni, azt azonban – mint megalapozatlant – el kell utasítani.
- 108 Meg kell jegyezni, hogy a határozatból az következik, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, a kartellben érintett különböző vállalkozások magatartása egyetlen folyamatos jogsértésnek minősült, amely fokozatosan öltött testet az időközben kötött megállapodásokban és/vagy összehangolt magatartásokban.
- 109 A határozat 1. cikke tehát megállapítja, hogy az érintett vállalkozások – közöttük a felperesek is – az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában „számos megállapodásban és összehangolt magatartásban” való részvételükkel megsértették az EK 81. cikk (1) bekezdését. Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy egy olyan összetett jogsértés keretében, amely több éven keresztül a piac közös szabályozásának célját követő számos gyártót foglalt magában, a Bizottságtól nem követelhető meg, hogy minden egyes vállalkozás esetében bármely adott időpont

esetében megállapodásként vagy összehangolt magatartásként pontosan minősítse a jogsértést, mivel a jogsértés mindkét formája szerepel az EK 81. cikkben (a fenti 56. pontban hivatkozott PVC II-ügyben hozott ítélet 696. pontja).

- 110 Az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártóinak jogellenes tevékenységét illetően a Bizottság a határozat (40) preambulumbekkezdésben kifejti, hogy azok az elektronikus alkalmazásokra szánt termékek esetében a „nagy ügyfelek” első kategóriájába tartoznak, amely csekély számú, nagy mennyiségben vásárló és erős tárgyalási pozícióval rendelkező ügyfelet jelentett.
- 111 Többek között az LCL nyilatkozataira támaszkodva a Bizottság azt állítja, hogy „az autóalkatrész-gyártók és valószínűleg a fogyasztási javak gyártói az ügyfelek egyetlen olyan típusa, amelyeket, úgy tűnik, kizártak a célzott árak kiszámításából” (a határozat (120) preambulumbekkezdése), de a potenciális szállítók közötti közvetlen kapcsolatfelvétel a piaci szereplőkkel való éves tárgyalás előtt történt, mivel e kapcsolatfelvétel tárgya nem annyira az árakról való megállapodás, mint a nagy ügyfelek árcsökkentési igényeivel szembeni érvekről való megállapodás volt (a határozat (124) preambulumbekkezdése).
- 112 A felperesek megerősítik, hogy az LCL-től származó dokumentum, amelyen a Bizottság következtetései alapulnak, nem tartalmaz olyan ténykörménynt, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a szóban forgó érvekről szóló eszmecsere az autóalkatrészek és a fogyasztási javak ágazatára vonatkozott, és hogy az említett eszmecsere nem minősül az EK 81. cikk által tiltott magatartásnak.

113 Először is meg kell állapítani, hogy a szóban forgó dokumentum „a villanymotor-szénkefék ára kiszámításának módszerére” vonatkozott, és hogy az első része az „autószénkefékről” és a „FHP szénkefékről” szól. Miután a fenti 110. pontban említettekhez hasonló kifejezésekkel leírta e két termék iránti igény összefüggését, az LCL a következőket fejteti ki:

„Ebben az összefüggésben a kifogásolt időszak során a versenytársak közötti összehangolt magatartásnak csak az volt a célja, hogy megpróbáljanak ellenállni az ügyfeleknek kedvező nagyon kiegyensúlyozatlan erőviszonyoknak.

[...]

Az »autószénkefék« és az »FHP szénkefék« ára soha nem volt tárgya a megbeszéléseknek az [European Carbon and Graphite Association] [Európai Szén- és Grafitegyesület] műszaki találkozóinak keretében. Ezeket az árakat sohasem rögzítették a különböző versenytársak közös módszerei vagy listaírási alapján.

A kartell időszaka során, amely 1999-ben fejeződött be, az éves tárgyalások alkalmával a versenytársak egyeztettek az ügyfelekkel azon információk és az érvek kicserélése céljából, amelyeket ezt követően valamennyi versenytárs megpróbált arra felhasználni, hogy ellenálljanak az ügyfelek nyomásának és az árcsökkentés iránti folyamatos igényeiknek.

[...]

Következtetés

A jogsértés időszaka során a versenytársak között az »autószénkefék« és az »FHP szénkefék« vonatkozásában összehangolt magatartás állt fenn annak érdekében, hogy a versenytársakat segítsék az ügyfelek árcsökkentésre irányuló nyomásának és ismételt kéréseinek való jobb ellenállás érdekében.”

- 114 Figyelembe véve a kérdéses dokumentumban szóban forgó termékek természetét, egyáltalán nem kétséges, hogy a hivatkozott összehangolt magatartás az autóalkatrészek és a fogyasztási javak ágazatát érintette. Nem vitatott, hogy az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek termékek elsősorban áramvezetésre szolgálnak. E termékek között szerepelnek a grafitkefék, amelyek magukban foglalják az „autószénkefékét”, amelyekkel az autókba beépített villanymotorokat látják el, és az „FHP szénkefékét”, amelyekkel a háztartási készülékek és a hordozható szerszámok villanymotorjait látják el.
- 115 Ezenkívül a kifogásközlésre adott válaszában az SKT a szóban forgó összehangolt magatartást egyértelműen „a gépjárműipari ágazat, a háztartásikészülék- és szerszámgyártók számára készített szénkefék és modulok területén helyezte el”.
- 116 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy az „összehangolt magatartás” fogalma egyfajta egyeztetést jelent a vállalkozások között, amelyek nem kötnek kifejezetten megállapodást, ám azt tudatosan helyettesítik olyan egymás közötti gyakorlati együttműködéssel, amely veszélyezteti a versenyt (a fenti 55. pontban hivatkozott ICI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 64. pontja). A kérdéses egyeztetés és együttműködés kritériumait – amelyekkel kapcsolatosan távolról sem egy igazi „terv” kidolgozását kell elvárni – a Szerződés versenyjogi rendelkezései alapvető kiindulópontjára tekintettel kell értelmezni, amely szerint minden gazdasági szereplőnek önállóan kell meghatároznia a közös piacon folytatni kívánt politikáját. Bár ez az önállósági követelmény nem zárja ki azt, hogy a piaci szereplők racionálisan alkalmazkodjanak a versenytársaik megfigyelt vagy várható magatartásához, azt szigorúan tiltja, hogy ezek a szereplők közvetlenül

vagy közvetve felvegyék egymással a kapcsolatot, azzal a céllal vagy hatással, hogy egy tényleges vagy lehetséges versenytárs piaci magatartását befolyásolják, vagy hogy az ilyen versenytársnak felfedjék az általuk elhatározott vagy tanúsítani kívánt piaci magatartást (a Bíróság 40/73–48/73., 50/73., 54/73–56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság ügyben 1975. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 1663. o.] 173. és 174. pontja; és a fenti 56. pontban hivatkozott PVC II-ítélet 720. pontja).

117 Nyilvánvaló, hogy a kartell tagjai között történt közvetlen kapcsolatfelvételek tárgya – az LCL és az SKT elmondása szerint – azt mutatja, hogy a fent hivatkozott ítélezései gyakorlat értelmében vett jogellenes együttműködés történt. Azáltal, hogy az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártói esetében egy meghatározott árszint fenntartása érdekében információt cseréltek, a szóban forgó vállalkozások kereskedelmi magatartásuk egyeztetését megkönnyítő összejátszó magatartást fogadtak el, ami nyilvánvalóan ellentmond annak a követelménynek, amely szerint minden gazdasági szereplőnek önállóan kell meghatároznia a piacon folytatni kívánt politikáját.

118 A C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletben (EBHT 1999., I-4125. o.) a Bíróság kifejtette, hogy amint magából az EK 81. cikk (1) bekezdésének megfogalmazásából kitűnik, az összehangolt magatartás fogalma a vállalkozások közötti egyeztetésen felül az ilyen egyeztetést követően folytatott magatartást, valamint az e két tényező közötti okozati összefüggést is magában foglalja (118. pont). Továbbá úgy ítélte meg, hogy vélelmezni kell – figyelemmel az érdekelt gazdasági szereplők által nyújtandó ellenkező bizonyítékokra –, hogy az egyeztetésben részt vevő és a piacon továbbra is tevékeny vállalkozások figyelembe veszik a versenytársaikkal kicserélt információkat piaci magatartásuk meghatározása érdekében (a fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet 121. pontja).

119 A jelen esetben meg kell állapítani, hogy az SKT – ellenkező bizonyíték hiányában, amelyet ő köteles nyújtani –, amely a jogsértés teljes időszaka alatt tevékeny volt a kérdéses piacon, a piaci magatartása meghatározása érdekében figyelembe vette a részvételével történt jogellenes egyeztetést (a fenti 118. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet 121. pontja).

120 Ebből következik, hogy a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a felperesek megsértették az EK 81. cikket, amennyiben megállapodások és összehangolt magatartások olyan összességében vettek részt, amelyek többek között az autóalkatrészgyártóknak és a fogyasztási javak gyártóinak szánt termékekre vonatkoztak, és ennél fogva el kell utasítani a felpereseknek arra a téves előfeltételezésre alapozott állításait, hogy az említett termékekre nem vonatkozott a kartell, és a szóban forgó ágazatokban a megvalósított forgalmat nem volt szükséges figyelembe venni.

– A kartell tagjainak a vállalkozások megszerzése által a piacon verseny szerkezetének tartós megváltoztatására irányuló átfogó terve fennállásának hiányáról

121 A jogsértés súlyára vonatkozó észrevételek keretében a felperesek rámutatnak, hogy a Bizottság a határozat (173) preambulumbekkezdésében – legalábbis annak német változatában – a vállalkozások múltbeli megszerzésével kapcsolatban megállapítja, hogy „e különféle intézkedések a kartell számára lehetővé tették az EGT-piacon jelen lévő majdnem valamennyi »outsider« esetében a probléma megoldását.”

122 A Schunk szerint ezzel az állítással a Bizottság azt feltételezi, hogy az érintett vállalkozások olyan átfogó tervet követtek, amely a piacon verseny szerkezetének tartós

megváltoztatására irányult, és azt állítja, hogy ilyen terv soha nem létezett, vagy azt csak az SGL és a Morgan gondolhatta volna ki és hajthatta volna végre a Schunk tudomása nélkül.

- 123 Amennyiben ezeket az állításokat azon jogsértések felperesek általi vitatásának lehet tekinteni, amelyek vonatkozásában a határozat (2) preambulumbekzdésében leírtak szerint felelősnek nyilvánították őket, meg kell állapítani, hogy ezek az állítások a határozat nyilvánvalóan téves olvasatából indulnak ki, és azokat – mint irrelevánsokat – el kell utasítani.
- 124 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a határozat (173) preambulumbekzdése olyan befejező következtetésnek minősül, amely nem csak a versenytárs vállalkozásoknak a kartell bizonyos tagjai általi megszerzésére utal.
- 125 Az „e különféle intézkedések” kifejezés a határozat (167) preambulumbekzdésében leírt versenykorlátozó cselekmények összességére utal, amelyek arra irányulnak, hogy a versenytársakat rábírák az együttműködésre, azokat együttműködésre kényszerítsék, összehangolt cselekvéssel a piacról való kivonulásra kényszerítsék, vagy legalábbis egyértelműen jelezzék számukra, hogy nem áll érdekükben a kartell akadályozása, és ezekhez a cselekményekhez járult a vállalkozások megszerzése. A szóban forgó preambulumbekzdés tehát nem tartalmaz „a kartell tagjainak a versenytársak megszerzése útján a piacon a verseny szerkezetének tartós megváltoztatására irányuló átfogó tervet” illetően semmilyen állítást vagy feltételezést a Bizottság részéről.
- 126 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy úgy a kifogásközlésben, mint a határozatban a Bizottság nem a felpereseknek rója fel a versenytárs vállalkozások megszerzését, és hogy a felperesek nem vitatják a kartell tagjainak felrótt, a versenytárs vállalkozásokra

irányuló versenykorlátozó cselekmények valóságát – a határozat (168)–(171) preambulumbekzdésében leírtak szerint – a vállalkozások megszerzése iránti intézkedések kivételével.

– A szóban forgó megállapodások ellenőrzésére és végrehajtására irányuló rendkívül kifinomult mechanizmus létezéséről

127 A határozat (2) és (219) preambulumbekzdéséből következik, hogy a határozat címzett vállalkozásai egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt az EK 81. cikk (1) bekezdése és – 1994. január 1-je óta – az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában, amelynek keretében ezek a vállalkozások többek között „a megállapodásaik ellenőrzésére és végrehajtására rendkívül kifinomult mechanizmust vettek igénybe”.

128 A felperesek azt állítják, hogy ez a mechanizmus soha nem létezett, és a határozat nem fejt ki annak tartalmát.

129 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy „a kartell szabályai betartása biztosításának módjára” vonatkozóan a határozat két preambulumbekzdést tartalmaz.

130 A (89) preambulumbekzdés ekként fogalmaz:

„Az 1937-es megállapodás, amely létrehozta a szénkefegyártók európai egyesületét, hivatalos választottbíróági eljárást írt elő a kartell szabályainak be nem tartására vonatkozó állítások esetén a kartell tagjai közötti viták rendezése érdekében. Ezek a hivatalos eljárások – amelyek a kartell szabályai betartásának biztosításáról szóltak – a közösségi versenyszabályok hatálybalépését követően már nem voltak lehetségesek. A kartell tagjai ezért szoros megfigyelés alatt tartották a tagok által az ügyfelek részére

tett árajánlatokat, és a találkozók és más kapcsolatfelvételek alkalmával hangsúlyozták a kartell által megállapított szabályok és árak betartásának szükségességét. Például:

A műszaki bizottság 1993. április 16-i találkozója során:

„G. [Schunk] kéri, hogy:

1. A Burgmann [egy ügyfél] számára tett, az árlistában meghatározottnál 25–30%-kal alacsonyabb árajánlatot írásban vonják vissza.

2. Ezen az árszinten egyáltalán ne tegyenek további árajánlatot.”

1994. október 27-i helyi találkozó Hollandiában:

„Morganite – Belgium problémák a munkatársakkal. A nyár folyamán egyáltalán nem hajtanak végre áremelést.””

¹³¹ A Bizottság – számos dokumentumra támaszkodva – a határozat (90) preambulumbekzdésében hozzáfűzi ehhez, hogy „a kartell találkozóin során megvizsgálták a túl alacsony árakat igénylő vállalkozások eseteit, ami árkiegyenlítés iránti kérelmekhez vezethetett.”

- 132 A Bizottság a beadványaiban azt állítja, hogy a felperesek a fent említett tényeket először az Elsőfokú Bíróság előtt vitatták, amely tények valójában a kifogásközlés 62. pontjában szerepeltek.
- 133 Fontos hangsúlyozni, hogy az SKT által a kifogásközlésre adott válaszban megfogalmazott fenntartások és bíráló észrevételek – amelyek viszonylagossá tették azon kezdeti elvi nyilatkozat hatályát, amely a tények valóságtartalmának és azok jogi minősítésének elfogadására vonatkozott – nem vonatkoznak a megállapodások végrehajtásának felügyeletére, amelyet tehát a felperesek nem vitathatnak először az Elsőfokú Bíróság előtt.
- 134 Feltéve, hogy e tényeknek felperesek általi vitatását mégis elfogadhatónak lehet tekinteni – tekintettel arra, hogy a Bizottság a határozatban alkalmazza először a „rendkívül kifinomult mechanizmus” kifejezést –, azt mindenképpen el kell utasítani mint megalapozatlant. Ugyanis elegendő azt megállapítani, hogy a felperesek egyáltalán nem terjesztettek elő olyan bizonyítékot, amely lehetővé tenné a Bizottság által a határozat (89) és (90) preambulumbekzdésében tett megállapítások vitatását, különös tekintettel a kartell tagjai árazási politikájának felügyeleti mechanizmusára, amely magában foglalja a túl alacsony árakat ajánló vállalkozásokat terhelő kártérítést.
- 135 Végül rá kell mutatni, hogy a keresetnek a „Schunk jogsértésben való közrehatásáról” és annak a Bizottság általi állítólagos túlértékeléséről szóló részében a felperesek bírálják a Bizottságnak a határozat (178) preambulumbekzdésében kifejtett álláspontját, amely „szokatlanak” minősíti azt aényt, hogy a European Carbon and Graphite Association (ECGA, Európai Szén- és Grafit Egyesület) 1995. március 1-jei alapító ülésén egyes tagok megállapították, hogy szükség van egy különleges grafitbizottságra, ám az adott időszakban nem voltak képesek megjelölni, hogy mely jogos kérdések vizsgálatával bíznák meg ezt a bizottságot.

136 A felperesek érvelésének kivonatos és kevésbé feltáró jellegén túl úgy tűnik, hogy a Bizottság fent említett nyilatkozatai a szakmai egyesületek és közelebről az ECGA kartellen belüli szerepe értékelésének keretében tartoznak. E körülmények között a felperesek szóban forgó érvelése nem tűnik alkalmasnak arra, hogy megkérdőjelezze a felperesek felelősségének vagy a jogsértés súlyának Bizottság általi értékelését.

137 Az előző megfontolások egészéből az következik, hogy a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy a felperesek – a határozat 2. preambulumbekkezdésében leírt módon – megsértették az EK 81. cikket azzal, hogy megállapodások és összehangolt magatartások összességében vettek részt az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában.

A bírság csökkentése iránti kérelemről

138 A felperesek felróják a Bizottságnak, hogy a bírság összegének meghatározása során megsértette az arányosság és az egyenlő bánásmód elvét.

139 A határozatból kitűnik, hogy a bírságokat a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerint állapították meg, és hogy a Bizottság – noha a határozat kifejezetten nem utal az iránymutatásra – a bírságok összegét az iránymutatásban meghatározott módszer szerint rögzítette.

A jogsértés jellegére és hatására tekintettel a jogsértés súlyának Bizottság általi állítólagos túlértékeléséről

140 A bírságkiszabási iránymutatásban meghatározott módszer szerint a Bizottság az érintett vállalkozásokra kiszabandó bírságok összegének kiszámításakor a jogsértés súlyának függvényében meghatározott összeget veszi alapul. A jogsértés súlyának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac kiterjedését (az 1. A. pont első bekezdése). Ezek szerint a jogsértések három kategóriára oszthatók: nevezetesen „enyhe jogsértésekre”, amelyek esetében a valószínű bírság 1000 és 1 millió euró között van, „súlyos jogsértésekre”, amelyek esetében a valószínű bírság 1 millió és 20 millió euró között van, és „különösen súlyos jogsértésekre”, amelyek esetében a valószínű bírság 20 millió euró fölött van (az 1. A. pont második bekezdésének első, második, harmadik francia bekezdése).

141 A határozatban a Bizottság a következő három tényre mutatott rá:

- a szóban forgó jogsértés lényegében eladási árak, illetve egyéb, az ügyfelekre alkalmazandó üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacok különösen egyes ügyfelekhez rendeléséből álló felosztásából, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből állt, akik nem tagjai a kartellnek, mivel ezek a magatartások a jellegükben fogva az EK 81. cikk (1) bekezdésének és az EGT-Megállapodás 53. cikke (1) bekezdése rendelkezése megsértése legsúlyosabb típusának minősülnek (a határozat (278) preambulumbekzdése);
- a kartellmegállapodásokat végrehajtották, és azok hatással voltak az EGT-piacon az érintett termékekre, ezt a hatást azonban nem lehetett pontosan megmérni (a határozat (286) preambulumbekzdése);

- a kartell a teljes közös piacra, és – annak létrehozását követően – a teljes EGT-re kiterjedt (a határozat (287) preambulumbekzdése).

142 A Bizottság a határozat (288) preambulumbekzdésében ismertetett következtetése ekként fogalmaz:

„E tényezők összességére tekintettel a Bizottság álláspontja szerint a jelen határozatban érintett vállalkozások különösen súlyos jogsértést követtek el. A Bizottság szerint a jogsértés jellege és annak földrajzi kiterjedése miatt azt különösen súlyosnak kell minősíteni, függetlenül attól, hogy annak a piacra gyakorolt hatása mérhető-e, vagy sem. Az mindenesetre nyilvánvaló, hogy a kartell versenykorlátozó megállapodásait végrehajtották, és azok hatással voltak a piacra, jóllehet ez a hatás nem mérhető meg pontosan.”

143 A felperesek azt állítják, hogy a Bizottság túlértékelte a jogsértés súlyát, és ebben a tekintetben különböző érveket fejtenek ki, amelyek lényegében a jogsértés sajátos természetének elemzéséhez kapcsolódnak. A felperesek úgyszintén bírálják a Bizottságnak az említett jogsértés hatásával kapcsolatos értékelését.

- A jogsértés jellegéről

144 Előzetesen rá kell mutatni, hogy a Bizottságnak a jogsértés jellegére vonatkozó indokolása két részre oszlik, amelyekből az egyik a szóban forgó versenykorlátozó tevékenységek lényegének figyelembevételére (a határozat (278) preambulumbekzdése), a másik a külső, azonban a jogsértés jellegének értékeléséhez kapcsolódó tényekre vonatkozik (a határozat (279) preambulumbekzdése).

145 Az első részben a Bizottság megjelölte, hogy a szóban forgó jogsértés „lényegében” az eladási árak, és az ügyfelekre alkalmazandó egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacok különösen egyes ügyfelekhez rendeléséből álló felosztásából, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből állt, amelyek nem voltak tagjai a kartellnek.

146 Emlékeztetni kell, hogy a felperesek arra vonatkozó állításai, hogy nem áll fenn a reklámtilalomra vonatkozó versenykorlátozó megállapodás, nem létezik a kartell tagjainak a versenytársak megszerzése útján a piacon a verseny szerkezetének tartós megváltoztatására irányuló átfogó terve, és a megállapodásaik ellenőrzésére és végrehajtására nem vettek igénybe rendkívül kifinomult mechanizmust, amely állítások a felperesek beadványainak abban a részében szerepelnek, amelyek hivatalosan a jogsértés súlyának Bizottság általi értékelésének vitatásáról szólnak, a fent megjelölt indokokra tekintettel elutasításra kerültek.

147 Ezenkívül a határozat (278) preambulumbekkezdésének megfogalmazásából kitűnik, hogy a Bizottság a jogsértés súlyának értékelése során eltérően mérlegelte a kartellben részt vevő vállalkozások versenykorlátozó tevékenységét, és nem tett említést a reklámtilomról, és a megállapodásaik ellenőrzésére és végrehajtására a rendkívül kifinomult mechanizmus igénybevételeéről, tekintettel e magatartások objektíve kevésbé fontos és csupán kiegészítő jellegére.

148 E körülmények között, még abban az esetben is, ha a felpereseknek a reklámozás tilalmára és a fent említett mechanizmusra vonatkozó kifogásai megalapozottnak tekinthetők, azok nem tehetik kérdésessé a Bizottságnak a jogsértés súlyára vonatkozó értékelését.

149 A jogsértés súlyának értékeléséről szóló indokolás második részének keretében (a határozat (279) preambulumbekzdése) a Bizottság a következőket fejt ki:

„A teljesség érdekében azt is figyelembe lehet venni, hogy az EGT valamennyi nagy piaci szereplője, amelyek együttesen az EGT piacának több mint 90%-át ellenőrzik, részt vett a kartellmegállapodásokban. Ezeket a megállapodásokat az érintett vállalkozások a legmagasabb szinten irányították, vagy legalábbis tudatosan eltúrték. A tagok számos óvintézkedést tettek a kartell felderítésének elkerülése érdekében, ami nem hagy kétséget afelől, hogy teljesen tudatában voltak cselekményeik jogellenes jellegének. A kartell elérte az intézményesedés magas szintjét, és azt széles körben betartották. A tagok közötti érintkezés találkozókon és egyéb formákban gyakori és rendszeres volt. A kartellt kizárólag a részt vevő vállalkozások javára hajtották végre, e vállalkozások ügyfeleinek és végső soron a nagyközönségnek a rovására.”

150 A jogsértés súlyára vonatkozó értékelés téves jellegére vonatkozó állítás alátámasztásaként a felperesek előterjesztik, hogy téves a Bizottságnak a határozat 4. lágjegyzetében szereplő azon megállapítása, hogy „az ármegállapodások érdekében” a kartell az elektrotechnikai termékek számos nagy kategóriáját különböztette meg, és hogy Bizottság azon állítása, amely szerint ezeket a megállapodásokat egy kényszerítő jelleggel megszervezett rendszernek köszönhetően hajtották végre, „ennélfogva” a tények téves értelmezésén alapul.

151 A fent említett két állítás közötti logikai összefüggés szembeszökő hiányán kívül elegendő megállapítani, hogy a felperesek állításainak semmi köze a jogsértés súlyának a Bizottság által a határozatban elvégzett értékeléséhez, azok tehát irrelevánsak az említett súly túlértékelésére vonatkozó kifogás tekintetében.

152 A felperesek azt állítják továbbá, hogy sem a kartell titkos jellegét, sem a nagyközönség által elszenvedett kárt nem kellett volna súlyosító körülményként figyelembe venni a határozatban ((279) preambulumbekzdés), mivel minden kartellhez szorosan

hozzátartozó tényekről van szó, amelyeket a bírság keretének meghatározása során a jogalkotó már figyelembe vett. Egyebekben a Bizottság semmilyen bizonyítékot nem terjeszt elő azon állításának alátámasztására, amely szerint a kartell tagjai módszeresen törekedtek a jogellenes cselekményeik eltitkolására.

153 Emlékeztetni kell, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogsértés súlyát számos tényező alapján kell meghatározni, mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, amelyekre vonatkozóan a Bizottság mérlegelési jogkörrel rendelkezik (a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 241. pontja, és a C-328/05. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-3921. o.] 43. pontja).

154 Ebben az összefüggésben a jogsértés súlyának értékelése céljából a Bizottság jogosan vehette figyelembe azt a tényt, hogy a vállalkozások számos óvintézkedést tettek a kartell és a nagyközönség által elszenvedett kár felderítésének elkerülése érdekében, jóllehet ez a két tényező – a felperesek állításának megfelelően – tulajdonképpen nem minősül „súlyosító körülménynek”.

155 Ellentétben a felperesek állításaival a határozat (81)–(87) preambulumbekkezdésében a Bizottság részletesen leírta a találkozók és kapcsolatfelvételek titkosságának biztosítása érdekében tett óvintézkedéseket, amely leírást a felperesek által nem vitatott okirati bizonyítékok is alátámasztják.

156 Egyebekben, amint azt a Bizottság hangsúlyozza, a versenyjogi jogsértések nem azonos módon okoznak kárt a verseny és a fogyasztók számára. A nagyközönségnek okozott kár e figyelembevételéül különbözik a kartell valamely tagjának a verseny és a fogyasztók megkárosítására való gazdasági képességének figyelembevételétől – amelyre az iránymutatásban előírtak szerint a bírság összege kiszámításának szakaszában kerül sor, amely eltérő kezelést eredményez, ha a jelen esethez hasonlóan a jogsértés több vállalkozást foglal magában.

157 Végül hangsúlyozni kell, hogy a határozat (279) preambulumbekkezdésének szövegéből kiderül, hogy az abban szereplő tények másodlagosan kerültek említésre a határozat (278) preambulumbekkezdésében felsorolt tényekhez képest. E körülmények között még a felpereseknek a kartell titkos jellegére és a nagyközönség által elszenvedett kár

figyelembevételére vonatkozó kifogása megalapozottságának feltételezése sem vonja kétségbe a Bizottságnak a jogsértés jellegére vonatkozó – a határozat (278) preambulumbekezdésében található helytálló és elégséges indokolásból következő – értékelését.

– A jogsértés hatásairól

¹⁵⁸ A jogsértés súlyának túlértékelésére vonatkozó kifogásuk keretében a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság két alkalommal tévedett a jogsértés hatásainak értékelése során.

¹⁵⁹ A felperesek először is azt állítják, hogy a Bizottság tévesen határozta meg az érintett piac méretét, mivel az utóbbi álláspontja szerint a kartell magában foglalja az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártóinak versenyellenes megállapodásait, amely megállapodások létezését a felperesek soha nem ismerték el.

¹⁶⁰ Amint az korábban kifejtésre került, ez az érvelés vitatja a Bizottság által a határozatban megállapított jogsértést, és a felperesek állításaival ellentétben elfogadásra került, hogy a kartell versenyellenes magatartásai érintik az autóalkatrész-gyártókat és a fogyasztási javak gyártóit is. Ezenkívül ez az érvelés nem bír jelentőséggel, mivel az a kartell hatásaira vonatkozó értékelés megalapozottságának vizsgálatára vonatkozik, ami – a felperesek állításaival ellentétben – független a vállalkozások által az érintett termékekkel megvalósított forgalomtól.

- 161 A felperesek másodszer előterjesztik, hogy a Bizottság tévedett a megállapodások végrehajtásának értékelése során, és ezzel egyidejűleg azt állítják, hogy a Bizottság – a saját iránymutatása követelményeivel ellentétesen – semmilyen bizonyítékot nem terjesztett elő a kartell tényleges hatására vonatkozóan, és nem megfelelően vette figyelembe azt a tényt, hogy a megállapodásokat csak részlegesen hajtották végre.
- 162 A határozat (281) preambulumbekzdésében a Bizottság megállapítja a tényleges versenykorlátozó hatások létezését, amelyek a jelen esetben a versenyellenes megállapodások végrehajtásából következnek, jóllehet azokat nem lehet pontosan számszerűsíteni – amely megállapítás a jogsértés sajátos jellegének leírását követi, és megelőzi az utóbbi földrajzi kiterjedésének meghatározását. A határozat (288) preambulumbekzdésének tartalma és különösen az „e tényezők összességére tekintettel” kifejezés alkalmazása arra enged következtetni, hogy a Bizottság a jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítése során a kartellnek a piacra gyakorolt tényleges hatását annak ellenére figyelembe vette, hogy ehhez hozzáfűzte, hogy ez a minősítés attól függetlenül indokolt, hogy a hatás mérhető-e, vagy sem.
- 163 A határozat (244)–(248) és (280)–(286) preambulumbekzdéséből tehát az következik, hogy a Bizottság a kartell végrehajtásából egyértelműen levezette, hogy a kartell ténylegesen hatást gyakorolt a szóban forgó ágazatra.
- 164 A Bizottság ebben a tekintetben megjelöli, hogy a „kartell valamennyi tagja általános (százalékban kifejezett) egyeztetett áremeléseket alkalmazott új árjegyzékek kibocsátásával [...] a tömegközlekedési vállalatok annak a társaságnak ítélték a szerződéseket, amelynek ajánlatát oly módon manipulálták, hogy a kartell többi tagjának ajánlatánál kismértékben alacsonyabb volt, az egyéni ügyfeleknek nem volt más választásuk, mint az előre kijelölt szállítótól az előre meghatározott áron való beszerzés, anélkül hogy a verseny szerephez jutott volna, és a faragók számára a széntömbök megvétele vagy lehetetlenné vált, vagy az csak mesterségesen megemelt áron volt lehetséges, ami miatt utóbbiak nem voltak képesek a késztermékek piacán hatékony versenyt támasztani”. Tekintettel a jogsértés időszakának hosszúságára, és arra a tényre, hogy a szóban forgó vállalkozások együttesen az EGT piacának több mint 90%-át

ellenőrzésük alatt tartották, a Bizottság szerint egyáltalán nem kétséges, hogy a kartell tényleges versenykorlátozó hatást gyakorolt a piacon (a határozat (245) és (281) preambulumbekezdése).

- 165 Emlékeztetni kell arra, hogy a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatásának értékelése során a Bizottságnak figyelembe kell vennie, hogy milyen lett volna a verseny a jogsértés nélkül (lásd ebben az értelemben a fenti 116. pontban hivatkozott Suiker Unie és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 619. és 620. pontját; az Elsőfokú Bíróság T-347/94. sz., Mayr Melnhof kontra Bizottság 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1751. o.] 235. pontját; a T-141/94. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-347. o.] 645. pontját, és a fenti 84. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 150. pontját).
- 166 Ha árkartellről van szó, a Bizottság jogosan következtethet arra, hogy a jogsértés hatást gyakorolt a piacra azon tényből, hogy a kartell tagjai intézkedéseket hoztak a megállapított árak alkalmazására, például közölték azokat az ügyfeleikkel, utasították az alkalmazottaikat, hogy azokat használják tárgyalási alapként, és felügyelték azoknak a versenytársaik és a saját értékesítési részlegük általi alkalmazását. A piacra gyakorolt hatás fennállására történő következtetéshez elegendő az, ha a megállapított árak alapul szolgálnak az egyedi ügyletek árainak meghatározásához, korlátozva ezzel az ügyfelek tárgyalási mozgásterét (az Elsőfokú Bíróság T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 340. és 341. pontja; a fenti 56. pontban hivatkozott PVC II-ügyben hozott ítélet 743–745. pontja, és a T-259/02–T-264/02. sz. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítélet [EBHT 2006., II-5169. o.] 285. pontja).
- 167 Amennyiben azonban a kartell megvalósítása megállapítást nyert, a Bizottság nem köteles módszeresen bizonyítani, hogy a megállapodások ténylegesen lehetővé tették az érintett vállalkozások számára, hogy magasabb ügyleti árat érjenek el, mint a kartell hiányában. E tekintetben el kell utasítani azon érvet, amely szerint a jogsértés súlyának értékelése végett csak az a tény vehető figyelembe, hogy az ügyleti árak eltérőek lettek volna az összefonódás hiányában (a Bíróság C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9693. o.] 53. és 62. pontja). Egyébként aránytalan lenne ilyen bizonyítást megkövetelni, amely

jelentős forrásokat igényelne, mivel olyan gazdasági modelleken alapuló hipotetikus számításokat tenne szükségessé, amelyek pontosságát a bíróság nehezen tudja csak ellenőrizni, és amelyek tévedhetetlensége egyáltalán nem bizonyított (Mischo főtanácsnok a Bíróság C-283/98. P. sz., Mo och Domsjö kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának [2000. november 16-án hozott ítélet, EBHT 2000., I-9855. o.] 109. pontja).

168 A jogsértés súlyának értékelésénél ugyanis meghatározó az a kérdés, hogy a kartell tagjai a szándékaik tényleges megvalósítása érdekében megtettek-e mindent, ami módjukban állt. Ami ezt követően a ténylegesen megvalósult piaci árakat illetően történt, azt egyéb, a kartell tagjainak ellenőrzésén kívül álló tényezők befolyásolhatták. A kartell tagjai nem hozhatják fel saját javukra, a bírság csökkentésének alátámasztására a szándékukat megghiúsító külső tényezőket (Mischo főtanácsnok a fenti 167. pontban hivatkozott Mo och Domsjö kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának 102–107. pontja).

169 Következésképpen a Bizottság a kartell végrehajtásából jogosan következtethetett arra, hogy a kartell hatást gyakorol a piacra, miután helytállóan megállapította, hogy a kartell több mint tizenegy évig fennállt, és az említett kartell tagjai az EGT piacának több mint 90%-át az ellenőrzésük alatt tartották.

170 A jelen esetben a Bizottságnak e megállapításból levont következtetései megalapozottságát illetően hangsúlyozni kell, hogy a felperesek nem bizonyítják és nem is állítják azt, hogy nem került sor a kartell végrehajtására. A felperesek beadványaiból az következik, hogy ez utóbbiak megaláztatnak az azon tényre való hivatkozással, hogy a kartell csak részlegesen hajtották végre, amely állítás – még ha fel is tételezzük, hogy helytálló – nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a Bizottság tévesen értékelte a jogsértés súlyát azáltal, hogy figyelembe vette, hogy a szóban forgó jogellenes

magatartások az érintett termékek az EGT piacára tényleges versenykorlátozó hatást gyakoroltak (az Elsőfokú Bíróság T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 148. pontja).

- 171 Végül hangsúlyozni kell, hogy a jelen jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítése még annak feltételezése esetén sem lehet kevésbé helytálló, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megfelelően a kartell tényleges hatását. A jogsértés súlyának említett három értékelési szempontja ugyanis nem azonos súllyal esik latba az átfogó értékelés során. A jogsértés jellege elsődleges szerepet játszik, többek között a jogsértések „különösen súlyosnak” minősítésénél. E tekintetben a különösen súlyos jogsértéseknek az iránymutatásban található leírásából kitűnik, hogy az egyebek mellett – mint a jelen esetben – az árak rögzítésére irányuló megállapodások, illetve összehangolt magatartások pusztán a jellegük alapján „különösen súlyosnak” minősülhetnek anélkül hogy e magatartások sajátos hatását vagy földrajzi kiterjedését meg kellene határozni. E következtetést alátámasztja az a tény, hogy míg a súlyos jogsértések leírása kifejezetten hivatkozik a piacra és a közös piac kiterjedt területeire gyakorolt hatásra, a különösen súlyos jogsértések leírása nem említ semmilyen követelményt a piacra gyakorolt tényleges hatásra, illetve adott földrajzi területre gyakorolt hatásra vonatkozóan (az Elsőfokú Bíróság T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 178. pontja és a fenti 170. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 150. pontja).
- 172 A fenti megfontolások egészéből következően a jogsértés súlyának annak jellegére és hatásaira tekintettel történt túlértékelésére vonatkozó kifogást el kell utasítani.

A vállalkozások kategóriákba sorolásáról

- 173 A felperesek előterjesztik, hogy a Bizottság – az iránymutatásával ellentétesen – a bíróság alapösszegét a vállalkozás teljes forgalmától függetlenül határozta meg, ami az egyenlő bánásmód elvének megsértését eredményezte. Ekként a Schunkot és az SGL-t ugyanabba a kategóriába sorolták, annak ellenére, hogy az SGL majdnem kétszer

akkora méretű, mint a Schunk. A Bizottság a határozatban „átalányjelleggel” járt el, és figyelmen kívül hagyott bizonyos tényezőket, úgymint a felpereseknek a társasági jogi felépítését, és azoknak a pénzpiacokhoz való nehezebb hozzáférését, ami lehetővé tette volna a vállalkozások egyéni képességeinek értékelését a verseny hátráltatására.

¹⁷⁴ Először is hangsúlyozni kell, hogy a felperesek állításával ellentétben a Bizottság a bírságok összegének a kérdéses jogsértés súlya és időtartama függvényében történő meghatározásakor nem köteles az érintett vállalkozások forgalmán – és közelebről azok teljes forgalmán – alapuló összegek alapján kiszámolni a bírság összegét (a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 255. pontja).

¹⁷⁵ A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében előírt teljes forgalomra vonatkozó felső korlát tiszteletben tartásával (lásd a fenti 43. cikkben hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 119. pontját) a Bizottság figyelembe veheti az érintett vállalkozás forgalmát azért, hogy a bírság összegének megállapításakor értékelje a jogsértés súlyát, de a többi tényezőhöz képest nem tulajdoníthat aránytalan jelentőséget a forgalomnak (a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 257. pontja).

¹⁷⁶ A jelen esetben a Bizottság az iránymutatásban meghatározott számítási módszert alkalmazta, amely a jogsértés súlyának értékelése során nagyszámú elem figyelembevételét írja elő a bírság összegének meghatározásához, amelyek között szerepel különösen a jogsértés jellege, annak tényleges hatása, az érintett földrajzi piac mérete és a bírság szükséges elrettentő hatása. Jóllehet az iránymutatás nem írja elő, hogy a bírság összegét a teljes forgalom vagy a releváns forgalom alapján számítsák ki, nem zárja ki, hogy a Bizottság a bírság összegének meghatározásakor a forgalomra vonatkozó mutatószámokat az általános elvek betartása érdekében figyelembe vegye, amennyiben a körülmények ezt megkívánják (a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 258. és 260. pontja).

177 Tekintettel az érintett vállalkozások közötti nagy méretbeli különbségekre, mind-egyikük sajátos súlyának, és így jogsértő magatartásuk versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság a határozatban az iránymutatás 1. A. pontja negyedik és hatodik bekezdésének megfelelően eltérően kezelte a jogsértésben részt vevő vállalkozásokat. A Bizottság ennek érdekében az érintett vállalkozásokat három kategóriába sorolta az EGT-ben az egyes vállalkozások által az érintett termékekkel megvalósított forgalom alapján, amelybe minden egyes vállalkozás esetében belefoglalta a saját felhasználásra szánt termelés értékét. Az eredményként kapott szám a piaci részesedés, amely kifejezi az egyes vállalkozások viszonylagos jelentőségét a jogsértésben, és a vállalkozások tényleges gazdasági képességét arra, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak (a határozat (289)–(291) preambulumbekendése).

178 Az összehasonlítás a forgalomra vonatkozó, a kérdéses termékeknek tulajdonítható (millió euróban kifejezett) adatokon alapult, amelyek a jogsértés utolsó évére, azaz 1998-ra vonatkoztak, amint az a határozat (37) preambulumbekendésében szereplő „Az eljárás tárgyát képező termékcsoport forgalmára (beleértve a saját felhasználásra szánt termelésnek megfelelő értéket) vonatkozó és az eljárás tárgyát képező termékcsoporthoz az EGT piaci részesedésére vonatkozó becsült értékek 1998-ban” című 1. táblázatából is következik.

Szállítók	Forgalom (a saját felhasználásra szánt termelés értékét is beleértve)	Piaci részesedés az EGT-ben (%-ban)
Conradty	9	3
Hoffmann	17	6
[LCL]	84	29
Morgan	68	23
Schunk	52	18
SGL	41	14
Egyéb	20	7
Összesen	291	100

- 179 Ebből következően az LCL-t és a Morgant – amely a két legnagyobb piaci szereplőnek tekinthető 20% feletti piaci részesedéssel – az első kategóriába sorolták. A Schunkot és az SGL-t, amely 10% és 20% közötti piaci részesedéssel közepes piaci szereplőnek tekinthető, a második kategóriába sorolták. A Hoffmant és a Conradtyt, amely a 10% alatti piaci részesedése miatt kis piaci szereplőnek tekinthető, a harmadik kategóriába sorolták (a határozat (37) és (297) preambulumbekzdése).
- 180 A Bizottság a fenti megfontolások alapján a jogsértés tárgyi súlya alapján meghatározott alapösszegként az LCL és a Morgan esetében 35 millió eurót, az SGL és a felperesek esetében 21 millió eurót, a Hoffmann és a Conradty esetében 6 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekzdése).
- 181 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a kartell a közös piac egészét lefedte, és – annak létrehozását követően – az egész EGT-t, és a szóban forgó termékek forgalma megfelelő alapot képez annak értékeléséhez – amint azt a Bizottság is megtette a határozatban –, hogy az EGT-n belül az érintett termék piacán milyen károsodás érte a versenyt, és hogy milyen viszonylagos jelentősége volt az érintett piacon a kartellben részt vevőknek. Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik (lásd különösen a fenti 43. pontban hivatkozott *Musique diffusion française* és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 121. pontját és a fenti 165. pontban hivatkozott *Mayr Melnhof* kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 369. pontját), hogy a jogsértés tárgyát képező árucikkekből származó üzleti forgalomrész a jellegénél fogva alkalmas arra, hogy pontosan kimutassa a jogsértésnek az érintett piacra gyakorolt hatásának mértékét. Amint azt az Elsőfokú Bíróság hangsúlyozta, valamely korlátozó magatartás tárgyát képező árukra vonatkozó üzleti forgalom olyan objektív tényezőnek tekinthető, amely mutatja e magatartás a szabad versenyre gyakorolt káros hatásának pontos mértékét (az Elsőfokú Bíróság T-151/94. sz., *British Steel* kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-629. o.] 643. pontja).
- 182 Harmadszor hangsúlyozni kell, hogy az a módszer, amely alapján az eltérő bánásmód alkalmazása érdekében a bírságok alapösszegének meghatározásakor a kartell tagjait kategóriákba sorolják – amely módszernek az elvét egyébként az Elsőfokú Bíróság ítélkezési gyakorlata annak ellenére megerősítette, hogy az figyelmen kívül hagyja

az azonos kategórián belüli vállalkozások méretbeli különbségeit (az Elsőfokú Bíróság T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 385. pontja, és a fent hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 217. pontja) –, az a következménye, hogy az azonos kategóriába tartozó vállalkozásokra vonatkozó alapösszegek átalányjellegűvé válnak.

- 183 Mindazonáltal, az ítélkezési gyakorlat értelmében a Bizottság által a határozatban elvégzett kategóriákba sorolásnak tiszteletben kell tartania az egyenlő bánásmód elvét, amely szerint tilos a hasonló helyzeteket eltérő módon, illetve a különböző helyzeteket azonos módon kezelni, kivéve ha ez a bánásmód objektíve igazolható. Az ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanakkor a bírság összegének legalábbis arányban kell állnia a jogsértés súlyának értékelésekor figyelembe vett tényezőkkel (lásd a fenti 84. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 219. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 184 Annak ellenőrzéséhez azonban, hogy valamely kartell tagjainak kategóriákba sorolása megfelel-e az egyenlő bánásmód és az arányosság elveinek, az Elsőfokú Bíróságnak – a Bizottság e tárgyjal kapcsolatos mérlegelési jogköre gyakorlásának jogszerűségére irányuló vizsgálata keretében – annak vizsgálatára kell szorítkoznia, hogy ez az elosztás következetes és objektív módon indokolt-e (a fenti 182. pontban hivatkozott CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 406. és 416. pontja, és a fenti 84. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 220. és 222. pontja).
- 185 Negyedszer meg kell jegyezni, hogy a felperesek a második kategória összetétele szabályszerűségének bírálatára szorítkoznak az SGL-hez képest hátrányosan megkülönböztető bánásmódra hivatkozva. A felpereseket az SGL-hez hasonlóan ebbe a kategóriába sorolták 18%-os, illetőleg 14%-os piaci részesedéssel, amely az érintett piacon 52 és 41 millió eurós forgalmat jelentett, amely miatt ők egyértelműen a 10 és 20%-os piaci részesedés közötti sávban helyezkednek el.

186 Hangsúlyozni kell, hogy az azonos kategóriához tartozó Schunk és SGL közötti méretbeli különbség (4 százalékpont) kevésbé jelentős, mint az egyrészt a Schunk és a Morgan közötti különbség, amely utóbbi az első kategória kevésbé jelentős piaci szereplője, és a Schunk és a Hoffman közötti különbség, amely utóbbi a harmadik kategória legjelentősebb piaci szereplője. A Schunk és az SGL közötti csekély eltérés lehetővé tette a Bizottságnak az SGL nem különösebben nagy piaci részesedését figyelembe véve – teljesen következetesen és teljesen objektív módon, tehát az egyenlő bánásmód és az arányosság elveinek megsértése nélkül –, hogy a Schunkot az SGL mintájára közepes piaci szereplőként kezelje, ennél fogva ugyanakkora 21 millió eurós alapösszeget állapítson meg a részére, amely alacsonyabb, mint az LCL és a Morgan esetében megállapított alapösszegek, amely vállalkozások jelentős súlyt képviseltek az érintett piacon (29% és 23%), és meghaladta a Hoffman és a Conradty esetében kiszabott alapösszegeket, amely vállalkozások nagyon alárendelt helyzetben voltak az érintett piacon (6% és 3%).

187 Ebből következően a felperesek nem hivatkozhatnak megalapozottan hátrányosan megkülönböztető vagy aránytalan bánásmódra, mivel a bírság alapösszege indokolt azokra a szempontokra tekintettel, amelyeket a Bizottság a vállalkozásoknak az érintett piacon fennálló jelentősége értékelésekor megállapított (lásd e tekintetben a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ítélet 304. pontját), megjegyezve ezenkívül azt, hogy a megállapított 21 millió eurós összeg majdnem megegyezik az iránymutatásban a „különösen súlyos” jogsértések esetére előírt alsó küszöbvel.

188 E körülmények között mint irrelevánst el kell utasítani az arra vonatkozó állításokat, hogy az SKT – amely a tőzsdén nem jegyzett vállalkozás, és amelynek világszinten egyértelműen 10% alatti piaci részesedése van – jóval kevésbé jelentős gazdasági erővel rendelkezik az olyan tőzsdén jegyzett vállalkozásoknál, mint a Morgan, az LCL vagy az SGL, amelyek a pénzpiacokhoz hozzáférési lehetőséggel rendelkező világszintű csoportok anyavállalatai.

189 Végeredményben a vállalkozás sajátos jellege és a pénzpiacokhoz való hozzáférési lehetőség közötti szükségszerű összefüggés bizonyítottságának feltételezése esetén

sem rendelkezik ez a tény a jelen esetben relevanciával az egyes vállalkozások által elkövetett jogsértés kiterjedésének és az érintett piacon e vállalkozások tényleges jelentőségének megállapítása céljából.

Az elrettentő hatásról

- 190 A felperesek először is azt állítják, hogy a Bizottság az érintett vállalkozások vonatkozásában az elrettentés szükségességét megkülönböztetés nélküli, egységes módon értékelte függetlenül azok forgalmától, amely ellentétben áll az ítélkezési gyakorlat és az iránymutatás követelményeivel.
- 191 Emlékeztetni szükséges arra, hogy a 17. rendelet 15. cikkében meghatározott szankcióknak egyaránt célja a jogsértő magatartások megtorlása, illetve azok megisméltésének megelőzése (a Bíróság 41/69. sz., ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben 1970. július 15-én hozott ítéletének [EBHT 1970., 661. o.] 173. pontja; a fenti 56. pontban hivatkozott PVC II-ügyben hozott ítélet 1166. pontja).
- 192 Mivel a bíróság egyik célja az elrettentés, ennek biztosítása olyan általános követelmény, amelyet a Bizottságnak a bírságszámítás során mindvégig szem előtt kell tartania, és nem feltétlenül követeli meg azt, hogy ennek a számításnak legyen egy olyan sajátos szakasza, amely e cél megvalósítása érdekében az összes releváns körülmény átfogó értékelésére szolgál (az Elsőfokú Bíróság T-15/02. sz., BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 226. pontja).
- 193 Az elrettentés céljának figyelembevétele céljából a Bizottság nem határozta meg az iránymutatásban azt a módszert, vagy azokat az egyéniesített szempontokat, amelyek kifejezett felsorolása kötelező erővel bírhat. Az iránymutatás 1. A. pontjának negyedik francia bekezdése a jogsértés súlyára vonatkozó adatok értékelésének összefüggésében

mindössze azt említi meg, hogy a bírságot olyan nagyságrendű összegben kell megállapítani, amely biztosan kellően elrettentő erővel bír.

194 A jelen esetben a Bizottság a bírságok megállapítása általános megközelítésének kifejtése keretében kifejezetten hangsúlyozta a bírságok elrettentő szinten való megállapításának szükségességét, azt, hogy a kartellben részt vevő vállalkozásokat a bírságok megállapítása esetében a releváns forgalom alapján meghatározott piaci részesedésük függvényében eltérően kezeli, és a Schunk bírságának alapösszegét 21 millió euróban határozta meg (a határozat (271) és (289) preambulumbekzdése).

195 A határozatból egyértelműen következik, hogy a bírság alapösszegének a jogsértés súlya függvényében történő rögzítése érdekében a Bizottság a jogsértést egyrészt önmagában, objektív tényezők figyelembevételével, vagyis a jogsértés sajátos jellegéhez, piacra gyakorolt közvetlen hatásához és a földrajzi piac kiterjedéséhez képest minősítette, másrészt szubjektív elemeket, vagyis a kartell egyes tagjaihoz fűződő sajátos körülményeket, mint például a vállalkozások méretét és ebből következően a jogsértő magatartásuknak a versenyre gyakorolt tényleges hatását is figyelembe vette. Elemzésének különösen e második részében valószínűsítette meg a bírság kellően elrettentő szintjének biztosítására irányuló célkitűzést.

196 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság ezen elemzés keretében az érintett vállalkozásokat három kategóriába sorolta az EGT-ben az egyes vállalkozások által az érintett termékek esetében megvalósított forgalom alapján, amelybe minden egyes vállalkozás esetében belefoglalta a kötött fogyasztás értékét. Az eredményként kapott szám a piaci részesedés, amely kifejezi az egyes vállalkozások relatív jelentőségét a jogsértésben, és vállalkozások tényleges gazdasági képességét arra, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak (a határozat (289)–(291) preambulumbekzdése).

197 Úgy tűnik tehát – a felperes állításaival szemben –, hogy a Bizottság az érintett vállalkozások vonatkozásában az elrettentés szükségességét nem megkülönböztetés

nélküli, egységes módon értékelte, hanem ezzel ellenkezőleg, e vállalkozások jelentőségét az érintett piacon a releváns forgalmuk alapján vette figyelembe.

198 A felperesek másodszor előterjesztik, hogy a Bizottság a határozatban az érintett vállalkozásokat a jogsértés befejezésére kötelezi, jóllehet ez utóbbiak már 1999. decemberben – több mint négy évvel korábban – befejezték a jogsértést, ami arra utal, hogy a Bizottság téves körülményre alapította a szükséges elrettentésre vonatkozó értékelését.

199 Ezt a kifogást el kell utasítani, mivel az hibás előfeltételezésen alapul. A határozat (268) preambulumbekzdésének és 3. cikkének egyszerű elolvasása alapján nyilvánvalóvá válik, hogy a határozat címzett vállalkozásaihoz intézett azon felszólítás, hogy amennyiben még nem tették meg, haladéktalanul vessenek véget a megállapított jogsértésnek, egyáltalán nem mutat összefüggést a Bizottság elrettentésre vonatkozó értékelésével.

200 A felperesek harmadszor azt állítják, hogy az SGL-hez képest hátrányos megkülönböztetés érte őket, mivel a Bizottság a szükséges elrettentést annak figyelembevétele nélkül végezte el, hogy az SGL, mint tőzsdén jegyzett vállalkozás, könnyebb hozzáféréssel rendelkezik a pénzücokkhoz.

201 Először is emlékeztetni kell arra, hogy amint az a fenti 184–187. pontban kifejtésre került, semmilyen hátrányos megkülönböztetést nem mutat a Schunk rovására az, hogy az érintett termékek értékesítéséből eredő forgalmuk alapján a Schunkot és az SGL-t ugyanabba a kategóriába sorolták.

202 Feltételezve azt, hogy a tőzsdén jegyzett vállalkozás könnyebben mozgósítja a bírságának kifizetéséhez szükséges pénzüsszeget, az ilyen helyzet adott esetben a kellően elrettentő hatás biztosítása érdekében igazolhatja, hogy arányosan magasabb

bírságot szabjanak ki, mint amelyet az azonos jogsértést elkövető, azonban ilyen pénzforrással nem rendelkező vállalkozások esetében tettek.

203 E körülmények között a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének Bizottság általi esetleges megsértése csak az SGL-re kiszabott bírság összegének növeléséhez vezethet, a Schunkra kiszabott bírság összegének csökkentését – amit az utóbbi a beadványában kérelmez – azonban nem eredményezheti. Ebben a tekintetben emlékeztetni kell, hogy az egyenlő bánásmód elvét összhangba kell hozni a jogszerűség elvével, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett (a Bíróság 134/84. sz., Williams kontra Számvevőszék ügyben 1985. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 2225. o.] 14. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-327/94. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1373. o.] 160. pontja és a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 367. pontja).

204 A felperesek negyedszer azt állítják, hogy a Bizottság által kiszabott bírság az „azonos ügyben” az Egyesült Államok versenyhatósága által kiszabott szankciók fényében tűnik aránytalannak, amely ország piaca az európai paccal többé-kevésbé azonos méretű.

205 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a harmadik államok hatóságai, amelyek feladata a szabad verseny védelme – illetékességi területükön –, a hivatkozott államokban érvényes követelményeknek vannak alávetve. A más államok jogrendjét a versenyjog területén megalapozó tényezők ugyanis nemcsak meghatározott célokat és célkitűzéseket tartalmaznak, hanem különös anyagi szabályok elfogadásához, valamint a közigazgatási, büntetőjogi vagy polgári jogi területen teljesen eltérő jogkövetkezményekhez is vezetnek, amennyiben a hivatkozott államok hatóságai megállapították a versenyjog szabályainak megsértését (a Bíróság C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-5977. o.] 29. pontja).

- 206 Ezzel szemben teljesen más az a jogi helyzet, amelyben a versenyjog területén csak a közösségi jogot és egy vagy több tagállam jogát kell alkalmazni valamely vállalkozás esetében, vagyis olyan helyzet, amelyben a kartell kizárólag az Európai Közösség jogrendjének területi hatályán belül működik (a fenti 205. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet 30. pontja).
- 207 Ebből az következik, hogy amikor a Bizottság valamely vállalkozás – akár nemzetközi jellegű kartellból származó – jogellenes magatartását szankcionálja, a Bizottság célja a közös piacon belül a szabad verseny védelme, amely az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontja alapján a Közösség alapvető célkitűzése. A közösségi szinten védett jogi tárgy sajátosságai miatt ugyanis a Bizottságnak az erre vonatkozó hatásköre alapján tett értékelése jelentősen különbözhet a harmadik államok hatóságai által végzett értékeléstől (a fenti 205. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet 31. pontja).
- 208 A felperesek által hivatkozott arányosság és/vagy méltányosság elvének állítólagos megsértését illetően fontos megjegyezni, hogy a harmadik államok hatóságai által kiszabott bírságok a Bizottságnak a közösségi versenyjog megsértése miatti bírság kiszabására vonatkozó hatáskörében biztosított mérlegelési jogköre során vehetők csupán figyelembe. Következésképpen bár nem kizárt, hogy a Bizottság figyelembe vegye a harmadik államok hatóságai által korábban kiszabott bírságot, mindenesetre erre nem köteles (a fenti 205. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet 36. pontja).
- 209 Ugyanis a Bizottság által a bírságok összegének meghatározásakor követendő elrettentési cél arra irányul, hogy biztosítsa, hogy a vállalkozások a közös piacon végzett tevékenységük során tiszteletben tartsák az EK-Szerződésben meghatározott versenyszabályokat (lásd ebben az értelemben a fenti 191. pontban hivatkozott ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 173–176. pontját). Ebből az következik, hogy a közösségi versenyszabályok megsértése miatt kiszabott bírságok elrettentő erejének értékelése során a Bizottság nem köteles figyelembe venni

a vállalkozásra valamely harmadik állam versenyszabályainak megsértése miatt esetlegesen kiszabott szankciókat (a fenti 205. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 37. pontja).

- 210 A jelen esetben elegendő emlékeztetni arra, hogy a határozat tárgyát képező kartell kizárólag az Európai Közösség jogrendjének területi hatályán belül működött, és a kiszabott bírságok elrettentő erejének értékelése során a Bizottság semmilyen módon nem volt köteles figyelembe venni a vállalkozásra az amerikai hatóságok által a nemzeti versenyszabályok megsértése miatt kiszabott szankciókat. Tekintettel az Egyesült Államokban az ellenőrzés és versenyjogi jogsértések visszaszorításának sajátosságaira, amelyek a kártérítési keresetek és a büntetőeljárások jelentőségéhez kapcsolódnak, a felperesek nem hivatkozhatnak sikerrel az e harmadik államban lefolytatott eljárás keretében kiszabott bírságok összegére, hogy bizonyítsák a határozatban rájuk kiszabott bírság aránytalan jellegét.

A Schunk együttműködéséről

- 211 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik a bírság kiszámításának módszerét tekintve, és e tekintetben lehetősége van számos elemet figyelembe venni, köztük az érintett vállalkozásoknak a Bizottság szolgálatai által folytatott eljárásban való együttműködését. E vonatkozásban a Bizottságnak összetett ténybeli értékelést kell végeznie, például az említett vállalkozások együttműködésére vonatkozóan (a fenti 153. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 81. pontja).

212 A Bizottság ebben a vonatkozásban széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik egy adott vállalkozás együttműködése minőségének és hasznosságának megítélésére vonatkozóan, különösen a többi vállalkozás közreműködéséhez viszonyítva (a fenti 153. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 88. pontja).

213 Az engedékenységi közleményben a Bizottság meghatározza azon feltételeket, amelyek teljesülése esetén a Bizottsággal a vizsgálat során együttműködő vállalkozások mentesülhetnek az általuk egyébként megfizetendő bírság alól, illetve bírságcsökkentésben részesülhetnek (lásd az engedékenységi közlemény A. pontjának 3) bekezdését).

214 Az engedékenységi közlemény D. pontja előírja:

„(1) Amikor a vállalkozás együttműködik anélkül, hogy a B. és C. [pontban] ismertetett feltételeket teljesítené, azon bírság 10–15% közötti mérséklésének kedvezményében részesül, amelyet az együttműködés hiánya miatt szabtak volna ki rá.

(2) Ilyen lehet többek között az az eset, amikor:

- a kifogásközlés elküldése előtt a vállalkozás olyan információkat, okiratokat vagy egyéb bizonyítékokat szolgáltat, amelyek hozzájárulnak az elkövetett jogsértés létezésének megerősítéséhez,

- a kifogásközlés kézhezvételét követően a vállalkozás tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja azoknak a tényeknek a valóságát, amelyekre a Bizottság vádjait alapíthatja.”

215 A jelen esetben a Schunkra kiszabott bírság összegét 30%-kal mérsékeltek az engedékenységi közlemény D. pontja értelmében.

216 A Bizottság a következőket terjesztette elő értékelésének alátámasztására a határozat (328) preambulumbekzdésében:

„Az [LCL]-hez hasonlóan a Schunk engedékenységi intézkedést kérelmezett, miután megkapta a Bizottság által a [17. rendelet] 11. cikke értelmében hozzá intézett levelet, azonban a Schunk egy hónappal később terjesztette elő a bizonyítékait, mint az [LCL]. A Schunk a nyilatkozatában elismerte a kartell létezését és az abban való részvételét, de nem terjesztett elő a kartell találkozóinak idejéből származó jelentéseket. Az előterjesztett bizonyítékok közül a leghasznosabb a kartelltalálkozók listája, amelyek esetében a Schunk elismeri, hogy azokra ténylegesen sor került. Ez a lista tartalmaz olyan találkozókat, amelyekről a Bizottságnak nem volt tudomása. A Schunk előterjesztett egy több találkozóra vonatkozó utazási dokumentumcsomagot. Ezek többsége olyan találkozókra vonatkozott, amelyekről a Bizottságnak már tudomása volt, és amelyek vonatkozásában a levelében felszólított arra, hogy valamennyi rendelkezésre álló dokumentumot ismertessenek számára a 11. cikk értelmében. A vizsgálat során a Schunk a vizsgálatban való együttműködése keretében a Bizottság által feltett számos kérdésre válaszolt az általa korábban önként szolgáltatott információk kiegészítése céljából. A Bizottság azonban megjegyzi, hogy az [LCL]-lel ellentétben a Schunk nem kezdeményezte a kartellről kiegészítő információk szolgáltatását a Bizottság számára. Összességében a Bizottság úgy véli, hogy a Schunk által önként szolgáltatott bizonyítékok eleget tesznek az elkövetett jogsértés létezésének megerősítéséhez való hozzájárulás kritériumának.”

- 217 A Bizottság arra is rámutatott, hogy a kifogásközlés kézhezvételét követően a Schunk arról tájékoztatta, hogy nem vitatja azon tények valóságát, amelyekre a Bizottság a kifogásait alapította (a határozat (329) preambulumbekzdése).
- 218 Hangsúlyozni kell, hogy nem vitatott az a tény, hogy a határozat elfogadása idején a Schunk teljesítette az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első és második francia bekezdésében előírt feltételeket. A jogvita kizárólag az engedélyezett mérséklés mértékére vonatkozik, amely az LCL esetében engedélyezett 40%-os mérsékléssel szemben 30%-os, megjegyezve, hogy mindkét vállalkozás egyformán 10%-os mérséklésben részesült, mivel nem vitatták a tények valóságát. A Schunk lényegében azt állítja, hogy e különbségnek a határozatban szereplő indoklása téves, és hogy hátrányos megkülönböztetésről van szó.
- 219 A Schunk azon állítását illetően, hogy gyorsabban válaszolt, mint az LCL, hangsúlyozni kell, hogy miután kézhez kapta a Bizottság 2002. augusztus 2-i angol nyelven szövegezett levelébe foglalt tájékoztatáskérést, a Schunk 2002. augusztus 8-án kérte e levél német nyelvű változatát, amelyet 2002. október 25-én kapott kézhez. Ez a helyzet magyarázatot ad arra – a Schunk szerint –, hogy csak 2002. október 25-én tudott válaszolni a kérésre, azaz csak három héttel az említett, német nyelvre lefordított kérelem kézhezvételét követően, jóllehet az LCL több mint hét héttel a hozzá intézett tájékoztatáskérést követően válaszolt.
- 220 Meg kell azonban állapítani, hogy az SKT 2002. szeptember 2-án arról a szándékáról tájékoztatta a Bizottságot, hogy a közigazgatási eljárás keretében együtt kíván működni vele, és kérte annak megvizsgálását, hogy – a tájékoztatáskérésre adott válaszokon kívül – módjában áll-e további hasznos információkat közölni vele, figyelembe véve a már az intézmény birtokában lévő bizonyítékokat.

- 221 2002. szeptember 30-án az SKT ügyvédje közvetítésével benyújtotta a tájékoztatáskérés tartalmára vonatkozó részletes és bíráló megjegyzéseit, többek között elemezve a tájékoztatáskérést annak bizonyítása érdekében, hogy a feltett kérdések eltérnek az ítélkezési gyakorlat által meghatározott kerettől, és az e kérdésekre adott válaszok, valamint az azoknak megfelelő bizonyítékok előterjesztése jogi szempontból túllép a vállalkozástól megkövetelt együttműködésen. Az SKT azonban elismeri, hogy e kérdésekre önként válaszolt és a megkövetelt együttműködésen túllépő információk a válaszában vastagon szedett betűkkel szerepelnek.
- 222 Az SKT e két irata azt tanúsítja, hogy az SKT tökéletesen megértette a tájékoztatáskérést annak német nyelvre való lefordítása előtt, és e körülmények között a felperesek nem állíthatják komolyan, hogy csak az említett fordítás kézhezvételétől voltak képesek együttműködni.
- 223 E megállapításhoz járul az a tény, hogy az LCL is angol, nem pedig francia nyelven szövegezett tájékoztatáskérést kapott, és a kérdéses megállapodásokról és a összehangolt magatartásokról már 2002. augusztus 22-én, majd 2002. szeptember 24-én és 30-án is információt szolgáltatott. E körülmények között a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy az SKT legalább egy hónappal később nyújtotta be a bizonyítékait, mint az LCL.
- 224 Még annak feltételezése esetén is, hogy ez utóbbi következtetés tévesnek tekinthető, mivel egyedül a tájékoztatáskérés német fordításának kézhezvétele került figyelembevételre, a határozat (328) preambulumbekzdésében szereplő többi indok igazolja a vitatott eltérő kezelést.
- 225 Amint az a határozat (328) preambulumbekzdéséből következik, a Bizottság az engedélyezett mérséklés összegére vonatkozó értékelését lényegében az SKT által nyújtott hozzájárulás értékére alapozta. Ebben a vonatkozásban emlékeztetni kell arra,

hogy az ítélezési gyakorlat szerint a közösségi versenyjogi jogsértés elkövetésében részt vevő vállalkozások együttműködése esetén való bírságcsökkentés alapját az a megfontolás adja, hogy ez az együttműködés megkönnyíti a Bizottság feladatát, amely a jogsértés fennállásának megállapításából és adott esetben a jogsértés megszüntetéséből áll (a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai ügyben hozott ítélet 399. pontja; az Elsőfokú Bíróság fenti 42. pontban hivatkozott BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 325. pontja; a T-338/94. sz., Finnboard kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítélet [EBHT 1998., II-1617. o.] 363. pontja és a fenti 165. pontban hivatkozott Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 330. pontja).

226 A Bizottság egyrészt lényegében úgy vélte, hogy az SKT által szolgáltatott bizonyítékok – a már a Bizottság birtokában lévő bizonyítékokra tekintettel – csekély hozzáadott értékkel rendelkeznek.

227 A Bizottság megjegyzi, anélkül hogy ezt a Schunk megcáfolná, hogy az SKT-tól a kartelltalálkozók olyan listáját kapta meg, amely találkozók nagy részéről már tudomása volt, és amelyek közül néhány egybeesett az ágazat európai szakmai egyesületének – a jelen esetben az ECGA-nak – a hivatalos találkozójával.

228 A Schunk állításával ellentétben a Bizottság nem jelenti ki a határozat (328) preambulumbekezdésében azt, hogy az SKT nem adta át a kifogásolt cselekmények időszakából származó dokumentumokat. Az egyebekben nem vitatott, hogy az SKT a tájékoztatáskérésre adott válaszával átadta az ECGA képviselőinek címzett levelezéseket, és számos dokumentumot, amely a listán feltüntetett kartelltalálkozókval összefüggő kiküldetéseket és hotelbeli tartózkodásokat tanúsítja. Ezek a dokumentumok azonban nem minősülnek „jelentéseknek” vagy beszámolóknak az ezekkel egy időben lezajlott találkozók tartalmáról.

229 Amint azt a Bizottság helyesen hangsúlyozza az irataiban, a találkozók listájának és az azoknak megfelelő kiküldetési dokumentumoknak csak az érintett találkozók tartalmáról a többi vállalkozás által szolgáltatott információkkal összefüggésben van értelme. A Bizottság másrészt megjelölte, anélkül hogy ezt a Schunk megcáfolta volna, hogy az SKT ugyan a vizsgálatban való együttműködése keretében számos kérdésre válaszolt az általa korábban önként szolgáltatott információk kiegészítése céljából, azonban az említett vállalkozás az LCL-lel ellentétben nem kezdeményezte a kartellról kiegészítő információk szolgáltatását.

230 A Schunk azt állítja továbbá, hogy a határozat (328) preambulumbekzdésében a Bizottság azt a tényt hangsúlyozza, hogy az együttműködésére a tájékoztatáskérés kézhezvételét követő időszakban került sor, amely ellentétben áll az ítélkezési gyakorlattal, amely szerint ez a körülmény nem minősül olyan oknak, amely miatt az együttműködés csekély értékűnek tekintendő.

231 A határozat (328) preambulumbekzdésének első mondata ekként fogalmaz:

„Az [LCL]-hez hasonlóan a Schunk engedékenységi intézkedést kérelmezett, miután megkapta a Bizottság által a 11. cikk értelmében hozzá intézett levelet, azonban a Schunk egy hónappal később terjesztette elő a bizonyítékait, mint az [LCL].”

232 E megfogalmazásra tekintettel túlságosan tág, és nem fogadható el a Bizottság által az ellenkérelemben adott értelmezés, amely szerint ez a mondat azt jelenti, hogy a Bizottság csak a 17. rendelet 11. cikke szerinti információszolgáltatási kötelezettségen túli információkat veszi figyelembe. A fent említett preambulumbekzdés megfogalmazásából kitűnik, hogy a Bizottság azt az időpontot vette figyelembe, amikor az SKT által nyújtott együttműködés alapján megítélhető csökkentés mértékének értékelése érdekében kérték az engedékenységi közlemény alkalmazását.

- 233 A Schunk az Elsőfokú Bíróság T-230/00. sz., Daesang és Sewon Europe kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének (EBHT 2003., II-2733. o.) 139. pontjára hivatkozik annak alátámasztása céljából, hogy az ilyen figyelembevétel ellentétes az ítélezési gyakorlattal. Ezen ítéletnek a Schunk által kifejezetten hivatkozott 139. pontjából azonban kitűnik, hogy ez az ítélet a jelen esetben irreleváns. Ebben az ítéletben az Elsőfokú Bíróság úgy vélte, hogy az a tény, hogy a felperesekkel szemben nem az engedékenységi közlemény D. pontjában – mint a jelen esetben –, hanem annak C. pontjában előírt mérséklés kedvezményét azzal az indokkal „tagadják meg”, hogy a felperesekhez tájékoztatáskérést intéztek, ellentétes az e rendelkezésben megfogalmazott feltételekkel.
- 234 Az ítélezési gyakorlatból tulajdonképpen az következik, amint az már kifejtésre került, hogy a Bizottság széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik egy adott vállalkozás együttműködése minőségének és hasznosságának megítélésére vonatkozóan (a fenti 153. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 88. pontja), és az ügy egészének értékelése keretében figyelembe veheti azt a tényt, hogy ez a vállalkozás csak a tájékoztatáskérés kézhezvételét követően közölte vele a dokumentumokat (a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 365. pontja, amelyet a Bíróság fellebbezési eljárásban a fenti 44. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 408. pontjában helybenhagyott), ám ez a körülmény nem tekinthető meghatározónak a vállalkozás által nyújtott együttműködés az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első francia bekezdése értelmében történő csekélyebb mértékű értékeléséhez (a fenti 84. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 410. pontja). A határozat (328) preambulumbekzdése nem hagyja figyelmen kívül ezt az ítélezési gyakorlatot.
- 235 Mindenesetre a határozat (324)–(328) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Bizottság mind a Schunk, mind az LCL tekintetében figyelembe vette, hogy ez a két vállalkozás a tájékoztatáskérés kézhezvételét követően kérelmezte azt, hogy részesülhessenek az engedékenységi közlemény rendelkezései szerinti kedvezményekből, e vállalkozásokat tehát ebben a tekintetben azonos módon kezelték.
- 236 Végül rá kell mutatni, hogy a Schunk a beadványaiban kiemeli a Bizottságnak a határozatban szereplő bizonyos megjegyzéseit az LCL által szolgáltatott információk viszonylagos hasznosságáról. Amennyiben a Schunk az LCL által kapott bírság jogellenes mérséklésére hivatkozik, és feltételezve, hogy a Bizottság az engedékenységi közlemény helytelen alkalmazásával nem megfelelően engedélyezett mérséklést e vállalkozás esetében, emlékeztetni kell arra, hogy az egyenlő bánásmód elvét

összhangba kell hozni a jogszerűség elvével, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett (a fenti 203. pontban hivatkozott Williams kontra Számvevőszék ügyben hozott ítélet 14. pontja; a fenti 203. pontban hivatkozott SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítélet 160. pontja és a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 367. pontja).

- 237 A fenti megfontolásokból következik, hogy a felperesek együttműködésére és az SGL-hez képest hátrányos megkülönböztetésre alapított kifogást el kell utasítani.

A Bizottság viszontkeresetéről

- 238 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság az EK 229. cikkben és a 17. rendelet 17. cikkében ráruházott korlátlan felülvizsgálati jogkörével élve növelje a felperesekre kiszabott bírság összegét, amely felperesek először az Elsőfokú Bíróság előtt vitatták a kifogásközlésben kifejtett tényeket. A Schunk vitatja a bírság összegének növelése iránti kérelem Bizottság általi benyújtásának lehetőségét, és mindenesetre annak megalapozottságát.

Az elfogadhatóságról

- 239 A jelen esetben az Elsőfokú Bírósághoz az EK 230. és EK 231. cikk alapján a Schunk által benyújtott kereset elsődlegesen a határozat megsemmisítésére, másodlagosan a kiszabott bírság összegének csökkentésére irányul.

- 240 Emlékeztetni kell arra, hogy az EK 229. cikkel összhangban az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa által közösen, illetve a Tanács által a Szerződés rendelkezéseinek értelmében elfogadott rendeletek a bennük előírt szankciók tekintetében korlátlan felülvizsgálati jogkört ruházhatnak a Bíróságra.
- 241 Ilyen hatáskört ruházott a közösségi bíróságra a 17. rendelet 17. cikke, amely előírja: „[a] Bíróság korlátlan hatáskörrel bír az [EK 229. cikk] értelmében a Bizottság bíróságot vagy a kényszerítő bíróságot megállapító határozatainak felülvizsgálatára”.
- 242 Az EK 229. cikk és a 17. rendelet 17. cikke által elismert korlátlan felülvizsgálati jogkörének keretében az Elsőfokú Bíróság hatáskörébe tartozik annak mérlegelése, hogy a bírság összege megfelelő-e (a Bíróság C-248/98. P. sz., KNP BT kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9641. o.] 40. pontja; a fenti 167. pontban hivatkozott Cascades kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 42. pontja és a C-280/98. P. sz., Weig kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9757. o.] 41. pontja). A korlátlan felülvizsgálati jogkörének keretében ugyanis a közösségi bíróság hatásköre nem korlátozódik – mint az EK 231. cikkben – a megtámadott határozat megsemmisítésére, hanem lehetővé teszi számára az abban kiszabott bírság megváltoztatását is (a fenti 85. pontban hivatkozott FNICGV kontra Bizottság ügyben hozott végzés 24. pontja).
- 243 A közösségi bíróság ezért a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl jogosult a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesíteni, és következképpen a kiszabott bírságot vagy kényszerítő bírságot megsemmisíteni, mérsékelni, illetve növelni (a Bíróság C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság 2007. február 8-án hozott ítéletének [EBHT 2007., 1331. o.] 61. pontja).
- 244 E körülmények között, jóllehet a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlását a felperesek a leggyakrabban a bírság összegének csökkentése érdekében kérelmezik, semmi sem tiltja azt, hogy a Bizottság is a közösségi bíróság elé terjessze a bírság összegének kérdését, és kérelmezze az említett összeg növelését.

- 245 Ezt a lehetőséget végeredményben kifejezetten előírja az engedékenységi közlemény E. része 4. pontjának második francia bekezdése, amelynek értelmében: „ha egy vállalkozás, amellyel szemben alacsonyabb bírságot szabtak ki, mert nem vitatta a tények valóságtartalmát, hanem azokat először az Elsőfokú Bíróság előtti megsemmisítés iránti eljárásban vitatja, a Bizottság főszabály szerint kérelmezi az általa a vállalkozással szemben kiszabott bírság összegének növelését”. A jelen esetben a Bizottság által benyújtott kérelem pontosan ezen a rendelkezésen alapul.
- 246 Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy a korlátlan felülvizsgálati jogkör közösségi bíróságok általi gyakorlása szükségszerűen a közösségi intézmények aktusai felülvizsgálatának, közelebbről a megsemmisítés iránti keresetnek a keretébe tartozik. Az EK 229. cikk egyedüli célja ugyanis az, hogy kiszélesítse a közösségi bíróság hatáskörét az EK 230. cikkben meghatározott kereset keretében (a fenti 85. pontban hivatkozott FNICGV kontra Bizottság ügyben hozott végzés 25. pontja).
- 247 Ebből következik, hogy el kell utasítani a Schunk érvelését, amely szerint a bírság összege növelésének a Bizottság általi kérelmezése összeegyeztethetetlen az EK 230. cikkel, és az figyelmen kívül hagyja a jogvita keresetben meghatározott tárgyat.
- 248 Egyebekben el kell utasítani a Schunk azon érvét is, amely szerint a fent említett kérelem sérti a „jóhiszeműség elvét”, mivel az említett kérelmet olyan magatartás indokolta, amelyekről a Bizottságnak a közigazgatási eljárás során már tudomása volt, mivel az a Bizottság beadványának téves olvasatából származik.
- 249 Ugyanis, amint az kifejtésre került, a bírság összegének csökkentése iránti kérelmet a Schunk hozzáállása indokolta, amely a Bizottság szerint először a bíróság előtt vitatta a korábban a közigazgatási eljárás során elismert tényállást.

250 Az előző megfontolásokból eredően az említett kérelmet elfogadhatónak kell nyilvánítani, és az Elsőfokú Bíróságnak az ügy érdeméről kell határoznia.

Az ügy érdeméről

251 Figyelembe véve az Elsőfokú Bíróságra annak érdekében ruházott hatáskört, hogy a 17. rendelet alapján kiszabott bírság összegét megnövelje, meg kell határozni – amint azt lényegében a Bizottság állítja –, hogy az ügy körülményei indokolják-e a Schunk részére az együttműködésére tekintettel engedélyezett 10%-os csökkentés megsemmisítését, ami a bírság végösszegének növekedését eredményezi.

252 Az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének második francia bekezdése szerint a vállalkozás bírságcsökkentésben részesül, ha „a kifogásközlés kézhezvételét követően a vállalkozás tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja azoknak a tényeknek a valóságtartalmát, amelyekre a Bizottság vádjait alapíthatja”.

253 A jelen esetben hangsúlyozni kell, hogy a felperesek kereseti kérelmei nemcsak a bírság összegének csökkentésére irányulnak, hanem magának a határozatnak a megsemmisítésére is, és az arányosság és az egyenlő bánásmód elveinek megsértésére alapított kifogásainak alátámasztására kifejtett érvelésének keretében a felperesek közvetlenül a kifogásközlésben a részükre felrótt tényállást vitatják, amelyeken az EK 81. cikk megsértésének megállapítása alapul.

- 254 Amint az korábban kifejtésre került, a felperesek először az Elsőfokú Bíróság előtt vitatták a reklámozás tilalmáról szóló megállapodásokat, az autóalkatrész-gyártóknak és a fogyasztási javak gyártóinak szánt termékekre vonatkozó versenykorlátozó magatartásokat és a megállapodások végrehajtásának felügyeleti rendszerét, amelyeken többek között a határozatnak az EK 81. cikk megsértésére vonatkozó megállapítása alapul.
- 255 A Bizottság előterjeszti, hogy a felperesek szintén a keresetben vitatták először az eljárási dosszié 9823. sz. dokumentumának (A. 21. melléklet) jelentőségét az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártói, valamint a versenytársak kizorításáról szóló megállapodások vonatkozásában.
- 256 A fent említett dokumentum a fenti 254. pontban hivatkozott, az autóalkatrész-gyártóknak és a fogyasztási javak gyártóinak szánt termékekre vonatkozó versenykorlátozó magatartások vitatására vonatkozik.
- 257 A versenytársak kizorításáról szóló megállapodásokat illetően a Bizottság utal a kartell tagjainak a versenytársak megszerzése útján a piacon a verseny szerkezetének tartós megváltoztatására irányuló átfogó terv fennállásának hiányára alapított felperesi kifogásra, amelyről megállapításra került, hogy az a határozat (173) preambulumbekzdésének nyilvánvalóan téves olvasatából ered, azt tehát nem lehet a felrótt tények elkéssett vitatásaként elemezni.
- 258 Ebben a szakaszban emlékeztetni kell arra, hogy a fenti 254. pontban említett három kifogást elutasították azon ítélezési gyakorlat alapján, amely szerint a valamely vállalkozás által a közigazgatási eljárás keretében elismert tényeket bizonyítottnak kell tekinteni, mivel ez a vállalkozás a jogvita keretében már nem fejtheti ki az azok vitatására vonatkozó jogalapjait (a fenti 84. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 224. pontját és a fenti 84. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 108. pontját és a fenti 56. pontban hivatkozott a Tokai II-ügyben hozott ítélet 324. és 326. pontját).

- 259 E körülmények között nem kell megsemmisíteni az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének második francia bekezdése alapján a Schunknak engedélyezett 10%-os legalacsonyabb csökkentést, a Bizottság viszontkeresetét tehát el kell utasítani (lásd ebben az értelemben a fenti 84. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 369. pontját).
- 260 Hangsúlyozni kell még, hogy a Bizottság a beadványaiban utal a fenti 84. pontban hivatkozott Tokai I-ítéletre, amelyben az Elsőfokú Bíróság helyt adott a Bizottság bírság növelése iránti kérelmének – jóllehet a felperes érvelése nem kérdőjelezte meg a kifejezetten elfogadott tényállást –, kifejtve, hogy a Bizottság – minden várakozásával ellentétben, amelyet a közigazgatási eljárás során ésszerűen a felperes tárgyilagos együttműködésére alapíthatott – olyan védelmet volt kénytelen kidolgozni és előadni az Elsőfokú Bíróság előtt a jogsértő tények megkérdőjelezését illetően, amelyekkel kapcsolatban jogosan hihette, hogy azokat a felperes nem fogja vitatni.
- 261 A Bizottság beadványai alátámasztják azt az álláspontot, hogy ha valamit annak feltételezése mellett fogadtak el, hogy a felperes érvelése nem teszi kérdésessé a nyilvánvalóan elfogadott tényeket, akkor annak szükségszerűen így kell lennie abban a – jelenlegihez hasonló – esetben, ha elkésetten vitatják a közigazgatási eljárás során elfogadott tényeket.
- 262 Ez nem változtat azon, amint azt helyesen hangsúlyozzák a felperesek, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a bírság összegét csak a jogsértés súlya és időtartama alapján lehet megállapítani. Az a tény, hogy a Bizottság kénytelen volt azon tények vitatására irányuló védelmet kialakítani, amelyekről joggal vélte úgy, hogy azokat a felperes már nem teszi kérdésessé, a bírság összege megállapításának két kizárólagos kritériumára tekintettel nem alapozhatja meg bírság összegének növelését. Más szavakkal, a bírság összege csökkentésénél nem meghatározó kritérium az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás miatt a Bizottság által viselt költség, és e költségeket kizárólag az eljárási szabályzatnak a költségek megtérítésére vonatkozó rendelkezései alapján lehet figyelembe venni.

263 Az előzőek összességére tekintettel a jelen keresetben előterjesztett valamennyi kérelmet el kell utasítani.

A költségekről

264 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A felpereseket, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1. A keresetet elutasítja.**
- 2. A Schunk GmbH-t és a Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH-t kötelezi a költségek viselésére.**

Vilaras

Prek

Ciucă

Kihirdetve Luxembourgban, a 2008. október 8-i nyilvános ülésen.

E. Coulon

M. Vilaras

hivatalvezető

elnök

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás	II - 2580
Eljárás és a felek kérelmei	II - 2586
A jogkérdésről	II - 2588
A határozat megsemmisítése iránti kérelemről	II - 2588
A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésére vonatkozó jogellenességi kifogásról	II - 2589
A Schunk GmbH és az SKT egyetemleges felelősségéről	II - 2598
A jogsértés vitatásáról	II - 2605
– Előzetes megjegyzések	II - 2605
– A reklámtilalomról	II - 2609
– A széntömbök szállításáról	II - 2610
– Az autóalkatrész-gyártókra és a fogyasztási javak gyártóira vonatkozó versenyellenes magatartásokról	II - 2612
– A kartell tagjainak a vállalkozások megszerzése által a piacon verseny szerkezetének tartós megváltoztatására irányuló átfogó terve fennállásának hiányáról	II - 2618
– A szóban forgó megállapodások ellenőrzésére és végrehajtására irányuló rendkívül kifinomult mechanizmus létezéséről	II - 2620
A bírság csökkentése iránti kérelemről	II - 2623
A jogsértés jellegére és hatására tekintettel a jogsértés súlyának Bizottság általi állítólagos túlértékeléséről	II - 2624
– A jogsértés jellegéről	II - 2625
– A jogsértés hatásairól	II - 2629
A vállalkozások kategóriákba sorolásáról	II - 2633
	II - 2659

Az elrettentő hatásról	II - 2639
A Schunk együttműködéséről	II - 2644
A Bizottság viszontkeresetéről	II - 2652
Az elfogadhatóságról	II - 2652
Az ügy érdeméről.	II - 2655
A költségekről	II - 2658